

CURRENCE

Jaarverslag 2009

De ontwikkeling van de
Nederlandse betaalproducten

Opmaat tot Europees betalingsverkeer

Jaarverslag 2009

De ontwikkeling van de
Nederlandse betaalproducten

Opmaat tot Europees betalingsverkeer

Inhoud

3	Profiel Currence
6	Organisatie en kerncijfers 2009
12	Bericht van de Raad van Commissarissen
14	Verslag van de Directie
20	De producten van Currence
58	Toelichting op de structuur, organisatie en governance van de onderneming
65	Jaarrekening 2009
69	Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening

Currence is geen bestaand woord, maar heeft wel associaties met 'currency' (valuta; betaalmiddel) en 'current' (actueel; stroom). Zo ontstaat het idee van een actuele geldstroom. Currence staat voor eigentijds, goed functionerend elektronisch betalingsverkeer. Het woord 'concurrence' dat snijvlak of samenkomst betekent, is bouwsteen van het woord concurrentie. Dat is niet toevallig want het faciliteren van marktwerking is een belangrijk doel van Currence.

Profiel Currence

Currence is eigenaar van de collectieve Nederlandse betaalproducten PIN, Chipknip, Incasso/Machtigen, Acceptgiro en iDEAL.

Het doel van Currence is het faciliteren van marktwerking en het vergroten van transparantie in het collectieve betalingsverkeer in Nederland met behoud van de hoogwaardige kwaliteit, efficiency en veiligheid van de collectieve betaalproducten.

In dialoog met alle belanghebbenden bepaalt Currence voor haar betaalproducten objectieve spelregels. Zij verstrekt licenties en certificaten aan marktpartijen en nieuwe toetreders, die voldoen aan deze spelregels en die de Currence betaalproducten op de markt willen aanbieden respectievelijk ondersteunende diensten willen leveren. Ter waarborging van de kwaliteit en veiligheid van haar producten ziet Currence toe op de naleving van haar regelgeving door marktpartijen. Ook werkt zij nauw samen met alle belanghebbenden op het gebied van fraudepreventie. Currence verzorgt publieksvoorlichting en merkpromotie, mede op basis van marktonderzoek, en positioneert haar betaalproducten als veilig, gemakkelijk en efficiënt.

De markt van het betalingsverkeer is dynamisch. Het tempo van internationalisatie en technologische ontwikkelingen is hoog. De veranderende markt- en klantbehoeften zijn de basis voor het beleid en een eventuele verdere ontwikkeling van de betaalproducten van Currence. De totstandkoming van de eurobetaalruimte (Single Euro Payments Area; SEPA) leidt ertoe dat het accent de laatste jaren meer op de migratie van de nationale producten naar de Europese producten is komen te liggen dan op de doorontwikkeling van bestaande producten.

Currence is een autonoom opererende organisatie met een governance die haar onafhankelijkheid waarborgt. Currence is in 2005 opgericht op basis van een initiatief van acht Nederlandse banken. Haar oprichting vloeit onder meer voort uit de in 2002 gedane aanbevelingen van de Commissie Wellink om meer transparantie en marktwerking in het betalingsverkeer te bewerkstelligen. Door de oprichting van Currence is een marktmodel in het Nederlandse betalingsverkeer ontstaan, waarbij producteigendom en regelgeving zijn gescheiden van transactieverwerking.

Organisatie & kerncijfers 2009

'In het jaar 2009 vonden er 1,946 miljard
(+ 10,8%) PINtransacties plaats'

Organisatie en kerncijfers 2009

Statutaire functionarissen

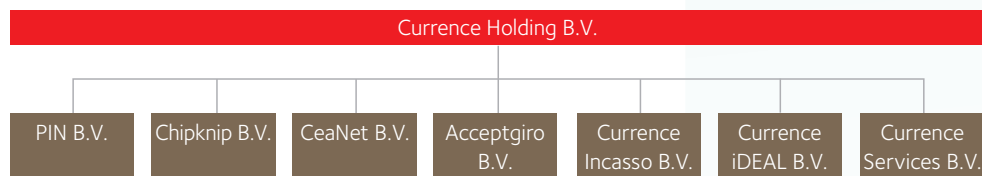
Directie:

Drs Piet M. Mallekoote

Raad van Commissarissen:

Naam	geb.	Functie	benoemd	aftredend
Drs Jaap Koning, voorzitter	1943	oud-directeur DNB	2005	2013
Udo Groen	1964	lid RvB ProRail NV	2006	2010
Drs Cees J. Beuving	1951	oud-voorzitter RvB Fortis Bank Nederland	2007	2011

Currence Holding B.V. en dochtervennootschappen

Kerncijfers

Aantallen transacties betaalproducten 2006 – 2009

(in miljoenen)

	2006	2007	2008	2009	
PIN	1.451	1.588	1.756	1.946	(+ 10,8%)
Chipknip	164	175	176	177	(+ 0,5%)
Incasso/Machtigen	1.139	1.177	1.226	1.272	(+ 3,8%)
Acceptgiro	174	169	172	162	(- 5,6%)
iDEAL	4	15	28	45	(+ 62,9%)
Totaal	2.932	3.124	3.358	3.602	

Aantal licentie- en certificaathouders PIN en Chipknip

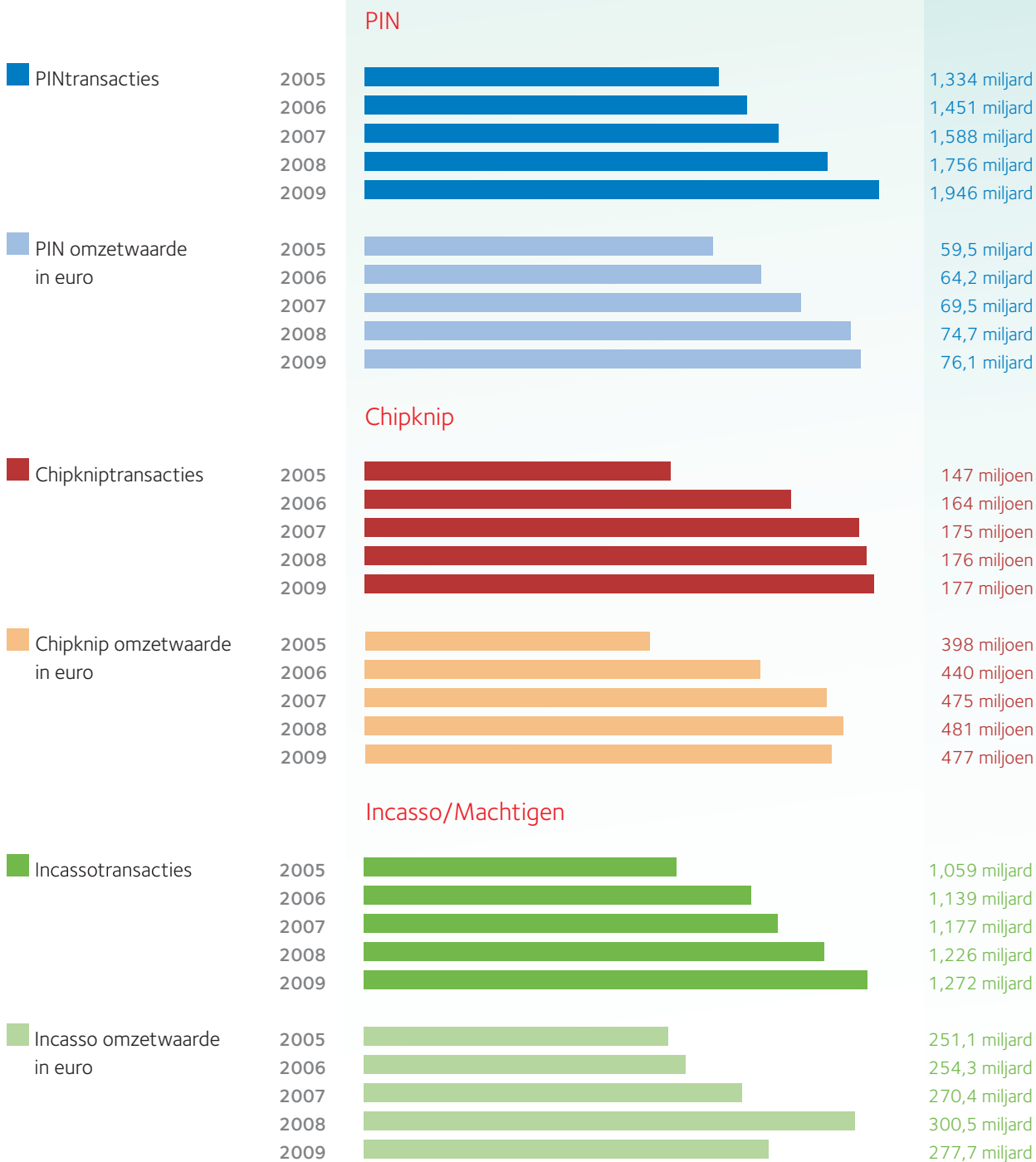
Instellingen	2008	2009
Licentiehouders PIN	30	25
Licentiehouders Chipknip	27	23
Acquiring Processor PIN	2	2
Acquiring Processor Chipknip	1	1
Issuing Processor PIN	3	3
Issuing Processor Chipknip	3	3
Terminalleveranciers PIN	10	10
Terminalleveranciers Chipknip	14	14
Datacomleveranciers PIN	22	25
Datacomleveranciers Chipknip	21	24
Kaartleveranciers, -personalisatoren, -vernietigers	6	6
Acceptant Payment Service Providers PIN	8	8
Acceptant Payment Service Providers Chipknip	-	2
Switch	1	1
Clearing House	1	1

Aantal licentie- en certificaathouders Acceptgiro en Incasso/Machtigen

Instellingen	2008	2009
Licentiehouders Acceptgiro	41	39
Licentiehouders Incasso/Machtigen	53	50
Debet Processor Acceptgiro	6	4
Debet Processor Incasso/Machtigen	2	2
Credit Processor Acceptgiro	3	3
Credit Processor Incasso/Machtigen	2	2
Clearing House Acceptgiro	2	2
Clearing House Incasso/Machtigen	1	1
Acceptgiro drukkerijen	45	45
Acceptgiro servicebureaus	365	376

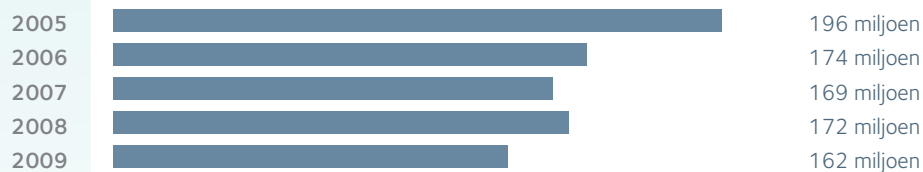
Aantal licentiehouders iDEAL

Instellingen	2008	2009
Licentiehouders iDEAL	6	8
Certificaathouders iDEAL	-	15

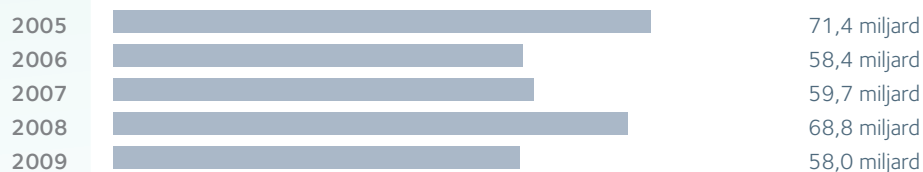

Toelichting: 2005 op basis van raming Currence

Acceptgirotransacties

Acceptgiro omzetwaarde in euro

Toelichting: 2005 op basis van raming Currence

iDEAL

iDEALtransacties

iDEAL omzetwaarde in euro

Toelichting: 2005 op basis van raming Currence

Jaarverslag

Bericht van de Raad van Commissarissen

Werkwijze

De Raad van Commissarissen adviseert de directie en houdt toezicht op haar beleid in het belang van de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen. De Raad van Commissarissen houdt hierbij de belangen van alle stakeholders in het oog. De Raad onderschrijft het belang van de voortgaande ontwikkeling van Currence en haar autonome rol in het marktmodel.

De Raad van Commissarissen kwam in 2009 vijf keer bijeen. De Raad heeft in zijn vergaderingen bijzondere aandacht besteed aan de toekomst van de producten van Currence met name in het licht van de ontwikkelingen rond het Europese betalingsverkeer (SEPA). Ook dit jaar heeft de Raad buiten aanwezigheid van de Directie zijn eigen functioneren en dat van de directeur in 2009 beoordeeld.

In 2009 heeft Currence haar positie als dienstverlenende instelling in het betalingsverkeer, naast die van producteigenaar, uitgebreid. Onder andere door de inrichting van een projectbureau voor de invoering van de chiptechnologie bij het pinnen (EMV) in Nederland.

In de komende jaren zal een deel van de nationale betaalproducten geleidelijk door Europese producten worden vervangen. Mede in dit kader onderschrijft de Raad het streven van Currence, de banken en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) om te komen tot een efficiëntere inrichting van het betalingsverkeer in Nederland, waarbij mogelijk de kennis en kunde van Currence en een deel van de NVB worden gebundeld. De gesprekken hierover zijn begin dit jaar gestart.

De Raad spreekt zijn waardering uit voor de wijze waarop de Directie en de medewerkers hun werkzaamheden hebben vervuld.

Jaarrekening Currence

Hierbij bieden wij de Algemene Vergadering van Aandeelhouders de jaarrekening aan van de vennootschap over het boekjaar van 1 januari 2009 tot en met 31 december 2009.

De jaarrekening is door de Directie opgemaakt en na controle door KPMG Accountants N.V. door ons met de Directie besproken.

Wij vragen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders om de jaarrekening conform het voorstel van de Directie vast te stellen.

Wij stellen voor, overeenkomstig het voorstel van de Directie en op basis van de statutaire bepalingen het resultaat exclusief deelnemingen na belasting ad € 10.000 ter beschikking te stellen aan de Vennootschap die dit resultaat zal toevoegen aan de overige reserves.

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt daarnaast voorgesteld om het door productvennootschappen uitgekeerde dividend ad € 2.664.000 toe te voegen aan de betreffende dividendreserves en dit bedrag vervolgens uit te keren. Voorts wordt de Vergadering van Aandeelhouders voorgesteld een deel van de liquiditeiten van PIN B.V. (€ 5.000.000), voortvloeiend uit de afschrijvingen op de door hen destijds ingebrachte merkrechten, aan de aandeelhouders uit te betalen.

Wij vragen de aandeelhouders décharge te verlenen aan de Directie voor het in het jaar 2009 gevoerde bestuur en aan de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht.

Amsterdam, 20 april 2010

Namens de Raad van Commissarissen,
Jaap Koning, voorzitter

Verslag van de Directie

In 2009 betaalden Nederlanders massaal met PIN. Met bijna twee miljard PINbetalingen werd in 2009 een record bereikt. Steeds vaker worden kleine bedragen gepind in plaats van contant afgerekend. Naar verwachting zal uiterlijk eind 2011 het merk PIN ophouden te bestaan, wanneer overal gepind zal worden via de chip op de betaalpas. In 2009 nam het gebruik van iDEAL opnieuw spectaculair toe. Het succes van iDEAL is in het buitenland niet onopgemerkt gebleven. Dit leidde echter in 2009 nog niet tot een gebruik door banken in andere landen.

Europese ontwikkelingen

Ook in 2009 stond de harmonisatie van het betalingsverkeer in Europa hoog op de agenda. Het van kracht worden van de Europese Richtlijn Betaaldiensten, per 1 november, vormde een belangrijke mijlpaal voor de eenwording van het betalingsverkeer in Europa. Deze Richtlijn, die in alle Europese landen in nationale wetgeving is verankerd, creëert een geharmoniseerd juridisch raamwerk voor consumentenbescherming, markttransparantie en toegang tot de betaalmarkt. In dit kader is een nieuwe categorie betaalinstanties geïntroduceerd die, onder voorwaarden, betaalproducten en -diensten op de markt mag aanbieden. Dit bevordert concurrentie op de betaalmarkt.

De harmonisatie van het betalingsverkeer tot een uniforme Europese betaalruimte (Single Euro Payments Area; SEPA) zal uiteindelijk nagenoeg alle nationale betaalproducten doen vervangen door Europese varianten. Zo kan binnen het gehele eurogebied snel en efficiënt worden betaald.

De Europese bankengemeenschap had reeds in 2008 de Europese overschrijving geïntroduceerd. De meeste banken in Europa bieden dit product sinds de start aan, alhoewel het daadwerkelijke gebruik ervan ook in 2009 nog zeer beperkt bleef. Eind 2009 werd 6% van alle overschrijvingen in het eurogebied met de Europese overboeking afgewikkeld (eind 2008: 2%). Sinds november 2009 is ook de Europese incasso als betaalproduct beschikbaar gekomen, waarmee zowel in eigen land als grensoverschrijdend kan worden geïncasseerd en betaald. Op grond van een Europese Verordening is bepaald dat banken, die thans incasso-producten aanbieden, uiterlijk met ingang van 1 november 2010 Europese incasso's op hun rekeningen moeten kunnen afboeken.

Europese richtlijn legt uniforme juridische basis voor SEPA.

SEPA komt op gang, maar...

...vervanging nationale producten door Europese verloopt traag...

Ook de Nederlandse banken zullen de komende jaren de Europese betaalproducten steeds meer op de markt gaan aanbieden, vooralsnog naast de huidige, nationale producten. Op termijn zullen deze laatste volledig door de Europese varianten zijn vervangen. De migratie betekent voor alle betrokken partijen forse aanpassingen op juridisch, operationeel en, veelal ook op commercieel gebied. De vruchten hiervan kunnen pas op langere termijn worden geplukt door, onder meer, schaalvoordelen in een geharmoniseerd Europees betaallandschap. Een einddatum voor nationale producten kan ervoor zorgen dat de positieve effecten van de SEPA-migratie dichterbij komen. Het bepalen van de (maatschappelijk) optimale lengte van de duale periode, waarin beide producten nog naast elkaar bestaan, is echter een complexe aangelegenheid. Enerzijds moeten eindgebruikers, voldoende marktprikkels ervaren en voldoende tijd worden gegund de benodigde aanpassingen door te voeren, anderzijds kan de migratie niet eeuwig worden uitgesteld. De harmonisatie van het betalingsverkeer riskeert in dat laatste geval een dode letter te blijven, terwijl de kosten voor banken en bedrijven, wegens dubbele systemen, oplopen. Dit zou uiteindelijk het betalingsverkeer in meerdere opzichten schaden. In dit verband heeft het Europese Parlement onlangs een resolutie aangenomen waarin het de Europese Commissie oproept snel duidelijkheid over een einddatum te verschaffen.

...door ontbreken einddatum.**Nog geen Europees kaartmerk.**

Op het gebied van kaartbetalingen boekten marktpartijen weinig voortgang bij het realiseren van de ambities van de Europese autoriteiten om naast de gangbare internationale betaalmerken een Europees betaalmerk op te richten. Naarmate meer grote banken in Europa een keuze maken voor een internationaal betaalmerk, wordt het realiseren van een kritische massa voor een Europees initiatief lastiger. Op het gebied van standaardisatie van componenten van de betaalketen werd wel voortgang geboekt. De weg is echter nog lang voor marktpartijen, om zonder aanvullende investeringen, binnen Europese infrastructuren van aanbieder of van apparatuur te kunnen wisselen. De relatief meeste voortgang lijkt te worden geboekt bij het certificeren van betaalautomaten tegen Europese veiligheidseisen, waarbij een eenmaal gecertificeerde automaat ook in andere landen kan worden ingezet. Verschillen in functionele mogelijkheden tussen de automaten lijken vooralsnog te blijven bestaan, samenhangend met lokale toepassingen.

Verschillende visies over online betalen voor internetaankopen.

De Europese ontwikkelingen op het gebied van online betalen voor internetaankopen stelden teleur. Europese banken hebben zich tot doel gesteld een interoperabiliteitsraamwerk voor 'ePayments' te ontwikkelen, dat beoogt gelijksoortige betaalsystemen onderling met elkaar te verbinden. De Europese Centrale Bank en ook de Europese koepelorganisatie van webwinkeliers vrezen dat hierdoor een lappendeken aan systemen voor online betalen voor internetaankopen gaat ontstaan. In dit verband hebben zij hun voorkeur uitgesproken voor één uniform Europees systeem, waarbij iDEAL als voorbeeld wordt genoemd. Het debat hierover kon in 2009 niet worden beslecht.

Nationale ontwikkelingen

Bovenvermelde Europese ontwikkelingen lieten nog geen zichtbare effecten zien op het gebruik van de nationale betaalproducten. Ook in 2009 werd er massaal gepind. Met een groei van bijna 11% werden in 2009 bijna twee miljard PINbetalingen verricht. Een absoluut record. Het gebruik van iDEAL nam opnieuw spectaculair toe en bereikte met 45 miljoen transacties opnieuw een mijlpaal (2008: 28 miljoen). Bij Incasso handhaafde zich de trendmatige groei van circa 4% per jaar, terwijl het betalen met Acceptgiro, na een korte opleving in 2008, verder afnam (- 6%). Het gebruik van Chipknip stabiliseerde vrijwel.

Pinnen met het Nederlandse merk PIN nadert zijn einde. In lijn met Europese afspraken en ook om het skimmen een halt toe te roepen, is het noodzakelijk bij het pinnen zo snel mogelijk over te schakelen op het gebruik van de chip in plaats van de tot nu gebruikte magneetstrip op de betaalpas. In dit kader heeft Currence eind 2008 de regelgeving voor PIN aangepast om de invoering van de EMVchiptechnologie te bespoedigen. Daaropvolgend hebben individuele licentiehouders (die tezamen een ruime meerderheid vormen) de Directie van Currence in de loop van 2009 laten weten de overgang naar EMV alleen te zullen doorvoeren voor internationale betaalmerken. In dit verband hebben zij, ieder voor zich, aangegeven hun PINlicentie te zullen opzeggen op het moment dat EMV wordt ingevoerd. Hoewel de optie van cobranding, het nationale merk op de betaalpas gecombineerd met een internationaal merk voor grensoverschrijdend betalen, lange tijd als een serieuze (tussentijdse) oplossing werd gezien, in afwachting van meer keuzemogelijkheden tussen Europees gangbare betaalmerken, hebben banken om individuele strategische redenen begin 2009 een andere keuze gemaakt. De toekomstige levensvatbaarheid van PIN komt hierdoor te vervallen. De volledige overschakeling van de Nederlandse infrastructuur naar EMV, naar het zich laat aanzien uiterlijk eind 2011, markeert daarmee dan ook het einde van PIN.

Einde PIN per 2012.

Substitutie contant door PIN bespaart jaarlijks € 50 miljoen.

In 2009 was hiervan nog niets te merken, omdat bij het pinnen nog volop gebruik wordt gemaakt van de magneetstrip op de pas. Onder invloed van de campagne 'Klein bedrag? PINnen mag', nam vooral het aantal PINbetalingen beneden tien euro sterk toe. De substitutie van contante betalingen door pinnen, die al een aantal jaren aan de gang is, nam hierdoor verder toe. Een ruwe berekening wijst uit dat de afgelopen vijf jaar inmiddels zo'n 500 miljoen contante betalingen door PINbetalingen zijn vervangen. Aangezien de maatschappelijke kosten van contant betalen hoger liggen dan die voor pinnen, leidt deze substitutie tot circa 50 miljoen euro besparingen op maatschappelijke kosten per jaar (ten opzichte van 2004). Dit betekent overigens niet per se een kostenverlaging in absolute termen, omdat de kosten door andere factoren jaarlijks toenemen.

iDEAL zeer succesvol...

Opnieuw spectaculair was de toename van het betalen met iDEAL. In de korte tijd van haar bestaan is het marktaandeel van de met elkaar concurrerende banken die iDEAL voeren, opgelopen tot circa 50%. Meer dan 15.000 webwinkeliers bieden iDEAL als betaalmethode aan, terwijl 53% van de consumenten de voorkeur aan iDEAL geeft bij het afrekenen van internetaankopen. De naamsbekendheid van iDEAL is in 2009 opnieuw verder gestegen en is inmiddels hoog. Systemen zoals iDEAL ontbreken vooralsnog in andere landen, met uitzondering van Duitsland en Oostenrijk. Hier liggen de aantallen transacties echter nog beduidend lager. De toegenomen buitenlandse interesse voor iDEAL, als voorbeeld van een succesvolle innovatie voor betalen op internet, leidde in het verslagjaar helaas nog niet tot een concrete toezegging door buitenlandse banken iDEAL ook bij hen te implementeren. Ondertussen lijkt in andere landen een ontwikkeling te ontstaan, waarbij niet-bancaire partijen een steeds groter deel van deze markt naar zich toetrekken, met alle gevolgen voor de banken van dien.

...als innovatief voorbeeld in Europa.**Preventieve maatregelen beperken skimmingfraude tot € 36 miljoen.**

Fraudepreventie en -bestrijding als gevolg van het skimmen van betaalpassen vergde in 2009 opnieuw veel aandacht. Currence en haar licentiehouders konden – ondanks vele inspanningen daartoe – niet voorkomen dat het aantal geld- en betaalautomaten waarop betaalpassen werden geskimd slechts marginaal minder was dan in 2008 (circa 900). Een ongeveer even groot aantal kon voortijdig worden onderschept, dankzij oplettendheid van ondernemers en consumenten. Enkele tienduizenden rekeninghouders werden geconfronteerd met skimming en kregen de schade door hun bank vergoed. Het ging hierbij om een bedrag van rond 36 miljoen euro (2008: 31 miljoen). Preventieve maatregelen, waaronder extra beveiliging van automaten en tijdige blokkering van geskimde passen, konden dit bedrag nog relatief beperkt houden. Overleg en een goede samenwerking tussen alle betrokkenen en voorlichting aan winkeliers en consumenten hebben sterk bijgedragen aan een groter bewustzijn van skimming. Ondanks de zorgen rond skimming, bleef het vertrouwen van het publiek in het pinnen hoog. Bij de wedloop tussen criminelen en de bij het pinnen betrokken partijen, lijkt sprake van een vliegwieleffect: criminelen lijken de opbrengsten van het skimmen aan te wenden voor investeringen in steeds complexere technieken, die, eenmaal in de automaat aangebracht, soms moeilijk en pas na verloop van tijd zijn te ontdekken. Het schadebedrag per geval loopt hierdoor op. Overleg met het Ministerie van Justitie om behulpzaam te zijn bij een intensievere informatie-uitwisseling met buitenlandse opsporingsautoriteiten, heeft in april 2010 geleid tot de toezegging een centraal punt in te richten voor onder meer gerichte opsporing. Prioriteit en snelheid zijn hierbij noodzakelijk, want het gaat om veel geld dat, eenmaal aanwezig in het criminele circuit, elders leidt tot maatschappelijk ongewenste toepassingen.

Marktpartijen positief over rol Currence.

Met het verdwijnen van de nationale betaalproducten blijft er behoefte aan samenwerking.

Toekomst Currence

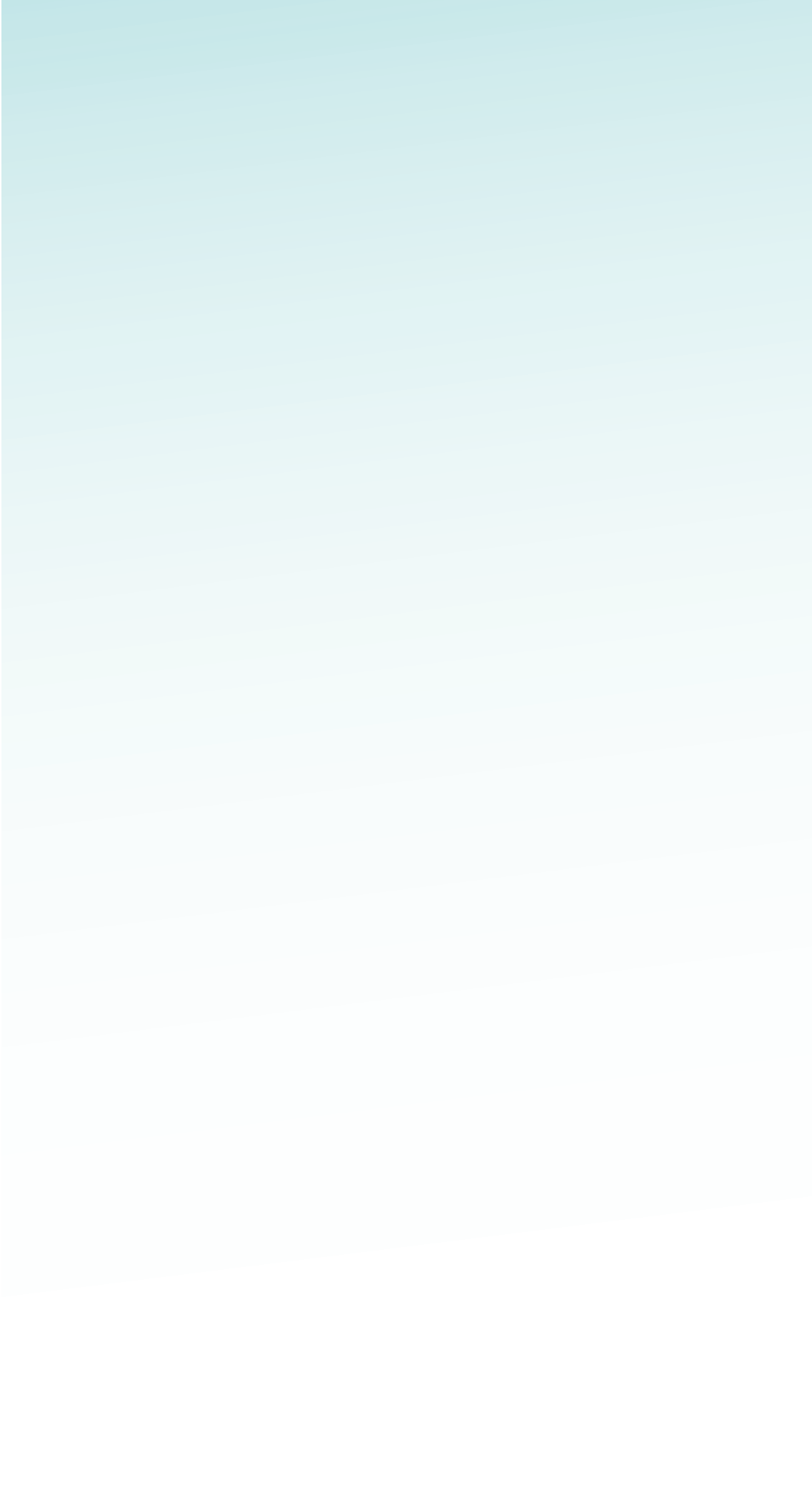
In 2010 bestaat Currence vijf jaar. Na een periode waarin alle partijen moesten wennen aan de nieuwe structuur is er meer transparantie en een betrekkelijke rust ontstaan in het Nederlandse betalingsverkeer met ruimte voor effectief overleg tussen licentie- en certificaathouders en andere stakeholders. De door de aandeelhouders aan Currence opgedragen taken zijn zo doelmatig en efficiënt mogelijk aangepakt, hetgeen heeft bijgedragen aan een verdere efficiëntie en veiligheid van het betalingsverkeer in Nederland. De geïntroduceerde en transparante regelgeving heeft een klimaat bevorderd van open toetreding voor nieuwe partijen tot de markt van de Nederlandse collectieve betaalproducten. Daarbij wordt de neutrale, autonome rol van Currence in het marktmodel door stakeholders gewaardeerd. Tijden veranderen, ook voor Currence. Met het uitfasen van PIN en, op termijn, ook van andere nationale betaalproducten, komt de oorspronkelijke basis van Currence, het eigendom en beheer van de nationale collectieve betaalproducten, te vervallen. Aan het verrichten van collectieve taken in het betalingsverkeer in Nederland blijft echter de komende tijd behoefte bestaan, de komende transitieperiode naar SEPA wellicht meer dan ooit. De Europese betaalproducten voorzien namelijk niet in samenwerkingsverbanden die in lokale markten vooralsnog nodig zullen blijken. In dit verband is Currence met de banken en de Nederlandse Vereniging van Banken in overleg om een visie te ontwikkelen over de toekomstige inrichting van het betalingsverkeer in Nederland en de daarbij behorende governance.

Resultaten

De geconsolideerde jaarrekening van Currence omvat de financiële gegevens van Currence Holding B.V. en haar groepsmaatschappijen. Currence heeft een beperkte winstdoelstelling, die gericht is op continuïteit en die zich beweegt binnen de mededingingsrechtelijke kaders. In het verslagjaar behaalde Currence een netto resultaat van 3,950 miljoen euro. Het geconsolideerde balanstotaal kwam uit op 38,011 miljoen euro en het eigen vermogen bedroeg ultimo 2009 32,365 miljoen euro.

Amsterdam, 20 april 2010

Piet M. Mallekoote
Algemeen Directeur

De producten van Currence

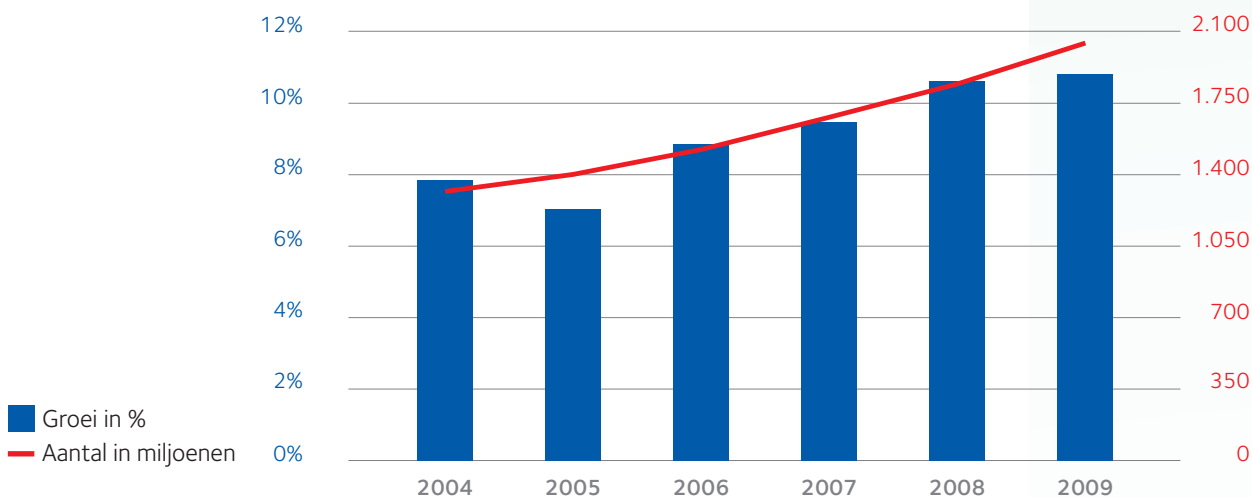
Nieuw record pinnen.

PIN

PIN en de markt

In 2009 nam het aantal PINbetalingen met 10,8% toe tot bijna twee miljard (1.946 miljoen; grafiek 1). Sinds 2002 was de groei niet meer zo hoog. In het licht van de conjunctuur is dit bijzonder. Onder invloed van de kredietcrisis nam de omzet in de detailhandel in 2009 sterk af (- 5%; 2008: + 3%), maar de omzet die in deze sector met PIN werd afgerekend bleef – tegen de wind in – fors doorgroeien. Nederlanders pinden in 2009 als nooit tevoren.

Grafiek 1
PINbetalingen

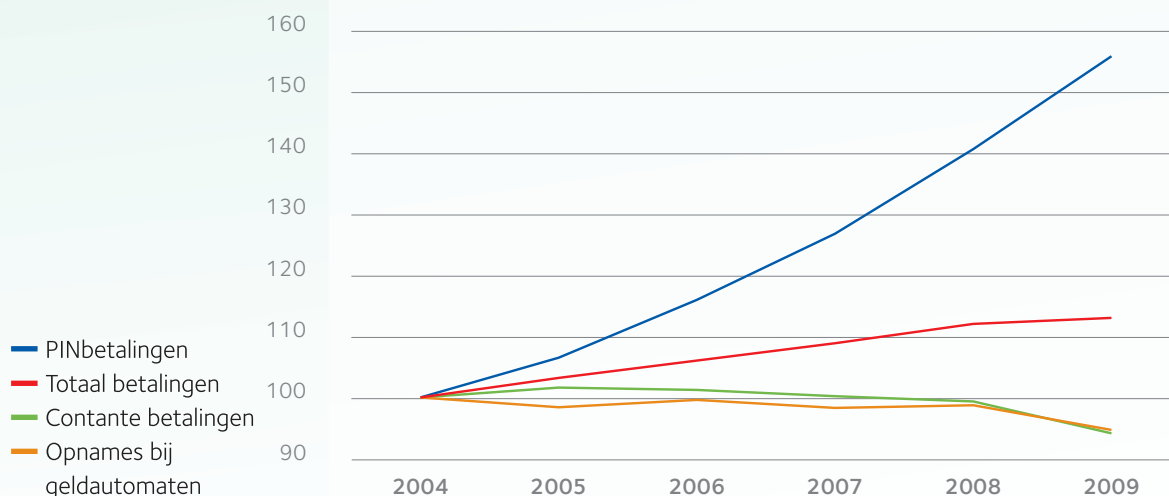
Contant betalen en geldopnames nemen af...

De verdere opmars van het elektronisch betalen in 2009 vond zijn tegenhanger in een daling van het aantal contante betalingen. Deze namen de afgelopen jaren al in geringe mate af, maar in 2009 zette deze daling, voor het eerst, versterkt door (grafiek 2). Ook de geldopnames van het publiek bij geldautomaten, die grotendeels voor aankopen in winkels worden angewend, namen in 2009 voor het eerst af. Deze ontwikkelingen droegen er toe bij dat in 2009 efficiënter werd betaald.

In 2009 werd met name fors meer gepind in supermarkten, in de non-food detailhandel (waaronder drogisterijen), in voedings- en speciaalzaken en in de horeca- en recreatiebranche. Gemiddeld groeide het aantal PINbetalingen in deze vier branches met 17%. Hiermee droegen deze voor 83% bij aan de totale groei van het pinnen (9 procentpunt van 10,8%). Ook in de parkeerbranche wordt steeds meer gepind (+ 53% in 2009), waar overigens de meeste elektronische betalingen nog steeds met Chipknip worden verricht. In deze branche

vinden ook andere vormen van betalen steeds meer ingang (zoals mobiel betalen), al zijn de volumes hiervan nog relatief bescheiden. Bij winkels voor woninginrichting en voor duurzame consumptiegoederen nam het aantal PINbetalingen niet of nauwelijks toe, onder invloed van de (scherp negatieve) omzetontwikkeling in deze branches.

Grafiek 2
Gebruik van PIN en contant
 Aantal betalingen; indexcijfers (2004=100)

Bron: DNB en Currence

...door samenwerking in campagne 'Klein bedrag? PINnen mag!'.

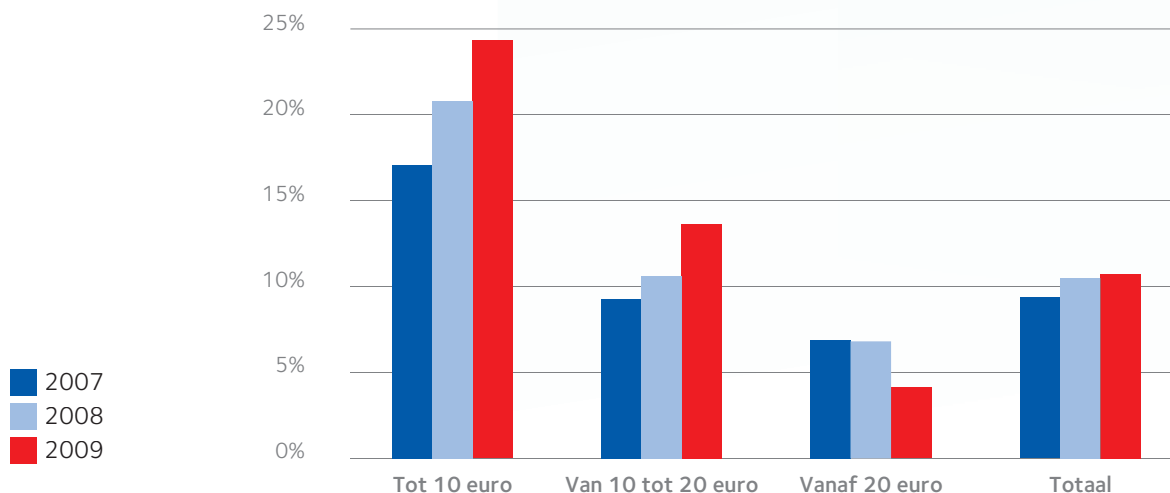
Naast een analyse van de groei van het elektronisch betalen naar detailhandelsbranches, is een analyse van het betaalgedrag van consumenten op zijn plaats. Dit is in het bijzonder van belang in het kader van de publieksgerichte campagne 'Klein bedrag? PINnen mag!'. Doelstelling van deze sinds de zomer van 2007 lopende campagne is om een omslag tot stand te brengen in het gedrag van het publiek bij het betalen van lage bedragen. Deze vinden tot nu toe nog grotendeels contant plaats. Onderzoek heeft uitgewezen dat de meeste ondernemers aanzienlijk op de kosten van hun betalingsverkeer kunnen besparen als hun klanten meer elektronisch afrekenen. Ook maatschappelijk gezien – als rekening wordt gehouden met alle kosten in de totale betaalketen – levert een substitutie van contant door elektronisch betalen een bijdrage aan onze welvaart. Voor ondernemers speelt verder in het bijzonder mee dat elektronisch betalen de overvalcriminaliteit reduceert. Currence werkt bij deze campagne nauw samen met de banken en met de Stichting Bevorderen Efficiënt Betalen (SBEB; een samenwerkingsverband tussen de banken en de gezamenlijke toonbankinstellingen). Deze Stichting ondersteunt ondernemers bij het stimuleren van het pinnen, terwijl Currence – parallel hieraan – de publieksgerichte campagnes voor haar rekening neemt.

'Klein bedrag? PINnen mag!' groot succes...

...tariefbordjes verdwijnen nagenoeg.

In 2009 verbreedde de campagne zich van alle supermarkten, die sinds het vierde kwartaal van 2008 de campagne zichtbaar ondersteunen, naar andere branches van de detailhandel. Ook enkele gemeenten namen het initiatief om in hun gebied het pinnen in winkels zoveel mogelijk te bevorderen, waarbij Currence behulpzaam was. Onder invloed hiervan zag de gemeente Almere het aantal PINbetalingen fors toenemen en de overvalcriminaliteit afnemen. Het Centaal Bureau Levensmiddelen (CBL) ontvouwde in 2009 in dit kader zelfs plannen te streven naar contantloze supermarkten in 2014. Ondernemers die de klant daadwerkelijk stimuleren te pinnen (door bijvoorbeeld de 'pinvraag' te stellen of door deze voor het pinnen te belonen), blijken in de praktijk het meest succesvol te zijn bij het realiseren van een substitutie van contant naar elektronisch betalen in hun winkel (zie ook het jaarverslag over 2008 waarin nader is ingegaan op het concept van 'participerend communiceren'). Daarnaast spelen bij het bevorderen van elektronisch betalen situationele factoren vaak een doorslaggevende rol, zoals voldoende toegankelijke en zichtbaar opgestelde betaalautomaten en het niet tarifieren van lage bedragen die elektronisch worden afgerekend. In dit verband is in 2009 uit onderzoek gebleken dat het aantal tariefbordjes bij ondernemers in het Midden- en Kleinbedrijf, onder invloed van de campagne, inmiddels is afgenomen van 24% enkele jaren geleden tot 8% in het verslagjaar (waarbij in het Grootwinkelbedrijf geen tariefbordjes meer voorkomen). Ondernemers investeerden, deels onder invloed van een door SBEB opgezette stimuleringsregeling, in 2009 in 10.000 extra betaalautomaten. Eind 2009 stonden ruim 244.000 betaalautomaten opgesteld (+ 4%).

Grafiek 3
Pinnen blijft toenemen, vooral voor kleine bedragen
 Aantal PINtransacties; groei in procenten per jaar

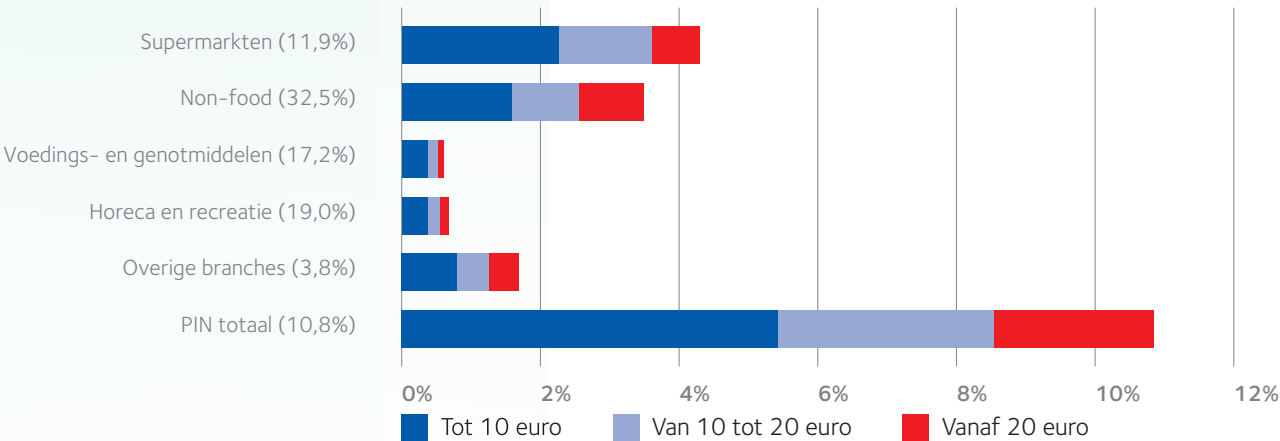

Sterke groei PINbetalingen onder € 10.

Onder invloed van bovengenoemde campagne steeg het aantal PINbetalingen beneden tien euro in 2009 met bijna 25% (grafiek 3). Inmiddels valt een kwart van alle PINbetalingen in deze range. De importantie van deze ontwikkeling is verder dat deze voor de helft bijdroeg aan de totale groei van het pinnen in 2009 (5,5 procentpunt van 10,8%). De groei van het pinnen voor bedragen tussen tien en twintig euro droeg ongeveer een derde bij (ruim drie procentpunt) aan de totale groei (grafiek 4). Als gevolg van deze ontwikkeling daalde het gemiddelde bedrag van een PINbetaling naar 39 euro. Zeven jaar geleden bedroeg dit nog ruim 47 euro.

Grafiek 4
Bijdrage aan groei PIN
 2009; 1,946 miljard

Toelichting: De grafiek toont de bijdrage van de verschillende branches aan de totale groei, die optellen tot de totale groei van 10,8%. Tussen haakjes: de groei van de branche in 2009 ten opzichte van 2008.

Groei pinnen zal komende jaren doorzetten...

...maar contant niet geheel verdringen.

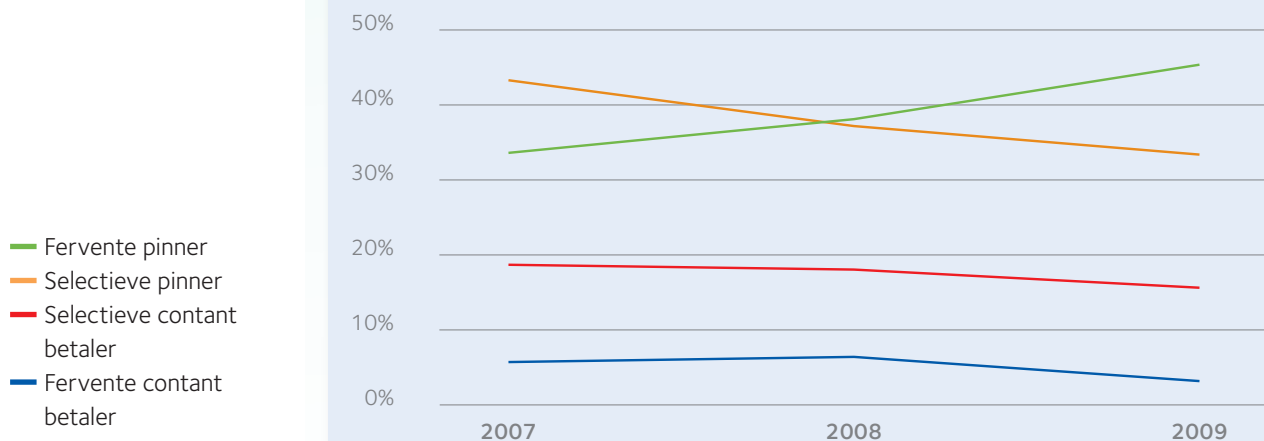
Geconcludeerd kan worden dat de campagne ‘Klein bedrag? PINnen mag!’ inmiddels tot een aanzienlijke wijziging van het betaalgedrag van het publiek heeft geleid, waardoor de maatschappelijke kosten (die uit andere hoofde autonoom blijven toenemen) konden worden beperkt. Berekeningen laten zien dat er nog een potentieel van bijna twee miljard laagwaardige contante betalingen bestaat, dat in beginsel in aanmerking komt om omgezet te worden in elektronische betalingen. Hoewel de komende jaren een verdere substitutie naar elektronisch betalen en, als gevolg hiervan, een blijvend hoge groei van het pinnen worden voorzien, ligt het momenteel niet in de verwachting dat binnen enkele jaren alle contante betalingen door elektronische betalingen zullen zijn vervangen. Een verdere substitutie zal echter bijdragen aan een voortgaande beperking van de kosten van het betalingsverkeer en aan een grotere veiligheid in winkels.

Veranderend betaalgedrag

Sinds de jaren negentig is het publiek aangeraden vooral ‘op maat’ te betalen, daarbij gebruik makend van de betaalproducten contant, Chipknip en PIN. Onder invloed van het efficiënter worden van het pinnen is Currence in 2007, tezamen met banken en toonbankinstellingen, met haar campagne ‘Klein bedrag? PINnen mag!’ een nieuwe weg ingeslagen. Deze campagne is erop gericht om bij dat deel van het publiek dat een neutraal positieve houding heeft ten aanzien van het pinnen, het betaalgedrag om te buigen richting meer pinnen en specifiek ook voor lagere bedragen. Daarbij worden vier doelgroepen onderscheiden. Aan de ene kant van het spectrum bevinden zich de fervente pinners en aan de andere kant de fervente contant betalers. Daar tussenin bewegen zich de selectieve pinners en de selectieve contant betalers. De campagne van Currence is er primair op gericht om de selectieve pinners ertoe te bewegen fervente pinners te worden. De grafiek laat zien dat dit voor een belangrijk deel is gelukt, aangezien een kwart van de selectieve pinners daadwerkelijk zijn gedrag heeft aangepast en inmiddels fervente pinner is geworden. Deze groep bestaat ondertussen uit bijna de helft van de consumenten. Deze gedragsverandering van het publiek zal in de toekomst, naar verwachting, verder doorzetten. Dit mede omdat ook winkeliers er veel aan bijdragen het pinnen te stimuleren. Dit blijkt onder meer uit het (nagenoeg) verdwijnen van tariefbordjes voor betaling van kleine bedragen.

Groei fervente pinner zet door

In procenten van het totaal aantal consumenten

Regelgeving en certificering

De toename van het elektronisch betalen stelt hoge eisen aan de robuustheid van de betaalketen. Hoewel in 2009 is vastgesteld dat de onderliggende infrastructuur van deze keten zeer stabiel is, kan niet altijd voorkomen worden dat zich hierbinnen ergens een verstoring voordoet. Dit wordt inzichtelijk als bedacht wordt dat op het gebied van kaartbetalingen vele partijen actief zijn (banken, processoren, betaalautomaat-, datacom- en kassaleveranciers; zie tabel 1

Inzicht in verstoringen
toegenomen door
CONNECT...

...wordt door markt-
partijen gewaardeerd.

Certificering kassa-
koppelingen draagt bij aan
robuustheid betaalketen.

voor een overzicht van het aantal betrokken partijen). Nadat zich eind 2008 verstoringen hadden voorgedaan bij het omwisselen van software op betaalautomaten en hierdoor een aantal betaalautomaten tijdelijk niet functioneerde, heeft Currence, in overleg met betrokken partijen, enkele initiatieven genomen. In dit kader is in 2009 een centraal – en geautomatiseerd – meld-systeem voor storingen opgezet (genaamd CONNECT). Doel van dit systeem is gesignaleerde storingen daarin direct kenbaar te maken, waardoor snel en gericht aan oplossingen kan worden gewerkt en deelnemers aan het systeem over de (aard van de) storing worden geïnformeerd. Ook (grotere) winkelketens kunnen zich laten aansluiten op dit systeem. Currence voert – als onafhankelijke partij – de regie over dit systeem, dat overigens niet uitsluitend beperkt is tot het PINbetalingsverkeer, maar ook open staat voor andere kaartmerken (inclusief creditcards). Het afgelopen jaar is tevens regelgeving voor het systeem opgesteld, waaronder objectieve voorwaarden voor toegang. Na een pilot in 2009 is het systeem met ingang van januari 2010 operationeel geworden. Marktpartijen hebben enthousiast gereageerd op het beschikbaar komen van CONNECT, terwijl ook van de SBEB in deze veel steun is ontvangen.

Tabel 1:
Gecertificeerde instellingen, apparatuur en infrastructuur voor PIN

Categorie	2008	2009	waarvan in 2009 toegetreden
Licentiehouders PIN	30	25	-
Certificaathouders PIN	53	56	3
			waarvan in 2009 gecertificeerd
Type betaalautomaten	52	41	1
- waarvan EMV	16	16 ¹	1
Hercertificering	2	2	-
Hercertificering voor deelcertificeringen ²	17	13	-
Datacommunicatienetwerken	36	39 ³	5

¹ Van 1 automaat is het certificaat in 2009 verlopen en niet verlengd.
² Dit betreft hercertificering van securitysoftware of securityhardware van bestaande automaten.
³ Inclusief 2 opzeggingen.

Een ander door Currence genomen initiatief in het kader van een grotere robuustheid van de betaalketen in 2009, is het certificeren van wederverkopers van betaalautomaten (leveranciers die betaalautomaten vaak in combinatie met gekoppelde kassasystemen verkopen). Gelet op het risicoprofiel is het certificeren hierbij laagdrempelig gehouden. De betrokken gecertificeerde partijen zijn verplicht kassacombinaties, die aan een betaalautomaat worden gekoppeld, grondig te testen voordat introductie op de markt plaatsvindt. Een dergelijke systematiek van keurmerken bestaat al langer voor betaalautomaten. Over deze regelgeving heeft vooraf overleg plaatsgevonden met de betrokken representatieve organisaties. Naar aanleiding van

Toenemend elektronisch betalen

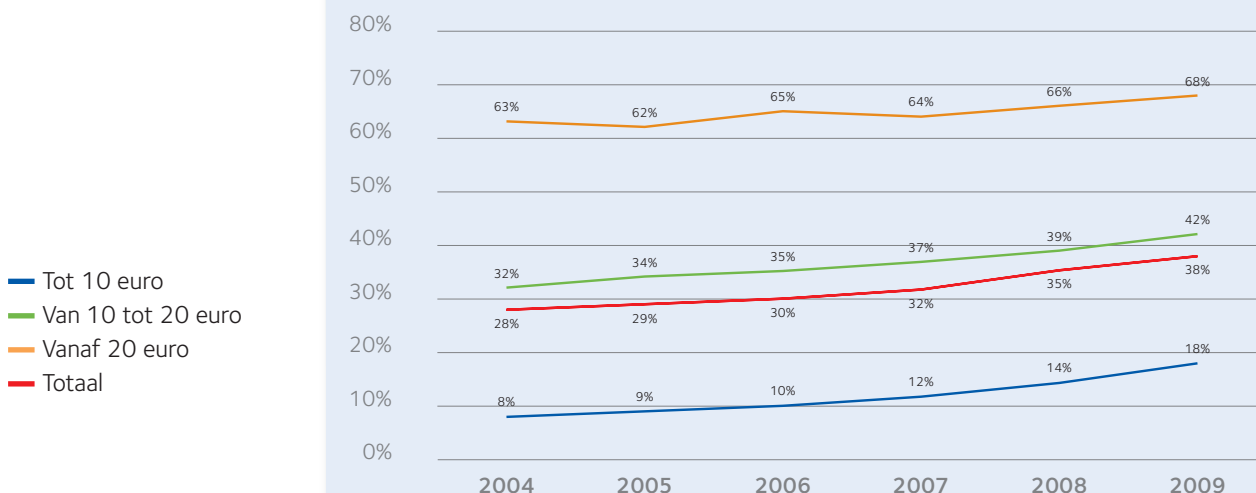
De afgelopen jaren is het aandeel van het pinnen in het toonbankbetalingsverkeer steeds verder toegenomen. In 2005 bedroeg dit aandeel 28%. In 2009 was dit met een derde gestegen tot 38%. Het aandeel van de overige elektronische betaalmiddelen, waaronder Chipknip, nam ook toe, maar bleef met een aandeel van circa 5% bescheiden. De keerzijde hiervan is een dalend aandeel van contante betalingen (van 67% in 2005 naar 57% in 2009). Het pinnen groeide het sterkst bij bedragen beneden tien euro. Voor meer dan driekwart worden deze bedragen echter nog steeds contant betaald. Er bestaat derhalve nog een aanzienlijke potentie voor de groei van het pinnen.

De afgelopen vijf jaar zijn meer dan 500 miljoen euro contante transacties vervangen door PIN (een kwart van het huidige aantal). Hierdoor wordt inmiddels een cumulatieve besparing van maatschappelijke kosten behaald van meer dan 50 miljoen euro (ten opzichte van 2004). Deze is voor een belangrijk deel ten goede gekomen aan ondernemers.

Naar verwachting zal de trend van meer elektronisch betalen de komende jaren verder doorzetten en het aandeel contant passeren. Verdere besparingen op de (door overige factoren autonoom stijgende) kosten van het betalingsverkeer liggen hierbij in het verschiet. Meer pinnen houdt de kosten van het betalingsverkeer dus in de hand.

Aandeel PIN bij afrekenen

In procenten van het aantal betalingen

dit overleg is de vraag opgekomen of niet gestreefd zou moeten worden naar één (uniforme) standaard voor kassakoppelingen. Deze kan in de plaats komen van nu veelal gedifferentieerde koppelingen. Mede op verzoek van SBEB onderzoekt Currence de mogelijkheden op dit punt. In 2009 is in de regelgeving voor PIN een beperkt aantal wijzigingen aangebracht, die samenhangen met wensen van marktpartijen. Verder is de regelgeving aangepast aan de eisen van de Europese Richtlijn Betaaldiensten, waaronder de toelating van betaalinstellingen als licentiehouder tot het PINsysteem.

Risicoanalyse leidt tot thema-audits bij marktpartijen.

Als toezichthouder op de naleving van de PINregelgeving heeft Currence in 2009, op basis van een risico-inventarisatie, een aantal thema-audits bij marktpartijen gehouden. De aanbevelingen die hieruit voortvloeiden zijn door partijen ter harte genomen. De opvolging hiervan zal Currence nauwgezet in de gaten houden.

Eind 2009 waren 25 licentiehouders voor PIN geregistreerd (2008: 30; tabel 1), terwijl 56 certificaathouders in de PINbetaalketen ondersteunende diensten aanboden. Het aantal typen betaalautomaten waarvoor door Currence een driejarig veiligheidscertificaat is afgegeven, daalde van 54 naar 41. Dit hing samen met het uitfaseren van oude – tot voor kort – nog geldige typen betaalautomaten. In het verslagjaar zijn vijf nieuwe datacommunicatienetwerken gecertificeerd. Twee leveranciers hebben, wegens een fusie met een andere reeds gecertificeerde leverancier, hun overeenkomst opgezegd. In totaal bieden 25 datacommunicatieleveranciers tezamen 39 gecertificeerde netwerken aan, waarover PINverkeer mag worden getransporteerd. De meeste netwerken zijn gebaseerd op het zogenaamde TCP/IP (internet) protocol.

Op de website van Currence (www.currence.nl) is een actueel overzicht opgenomen van alle gecertificeerde licentie- en certificaathouders, betaalautomaten en datacommunicatienetwerken.

Fraudepreventie

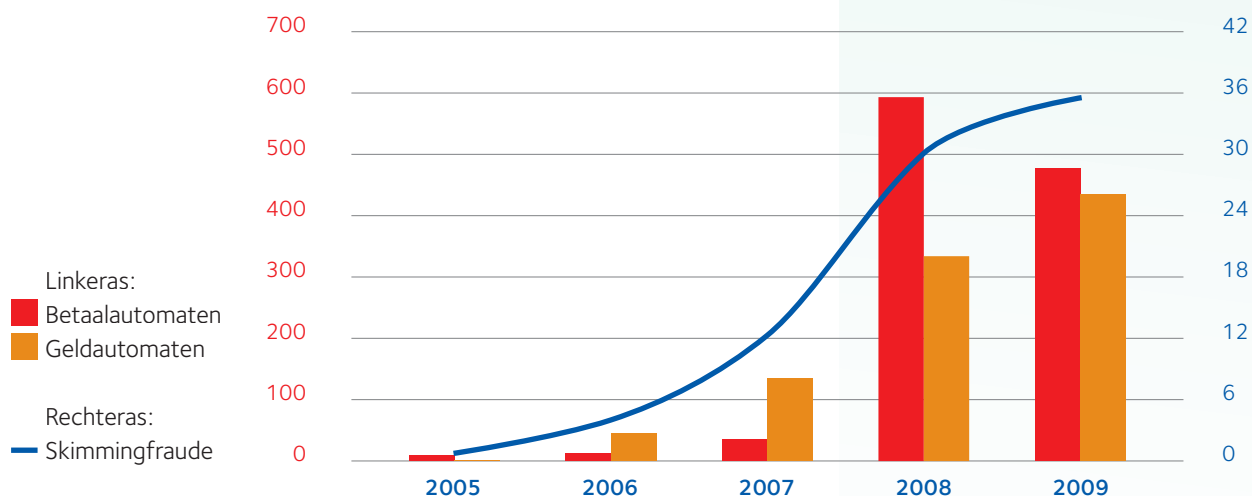
Preventie en bestrijding van fraude met betaalkaarten vergde in 2009 veel aandacht van Currence, de banken en andere betrokkenen in de betaalketen. Ondanks de genomen maatregelen wisten criminelen opnieuw forse schade toe te brengen door gegevens van betaalpassen te stelen. Naast de financiële schade die fraude met zich meebrengt, kan fraude het vertrouwen van het publiek in het betalingsverkeer aantasten. Onderzoek heeft in 2009 uitgewezen dat dit vertrouwen vooralsnog hoog blijft.

Vertrouwen in PIN niet aangetast door skimming.

Criminelen investeren in de steeds geavanceerdere technieken.

De fraudewedloop werd in 2009 gekenmerkt door steeds ingenieuzer wordende aanvalstechnieken. Een door Currence uitgevoerde analyse van geconstateerde aanvalstechnieken lijkt er op te duiden dat de opbrengst van skimming door criminelen meer en meer wordt aangewend voor investeringen in steeds geavanceerdere technologische apparatuur. Dit versterkt de fraudewedloop. Voldoende investeringen in kennis en onderzoek door Currence en de banken blijven dan ook noodzakelijk om in de toekomst effectieve fraudepreventieve maatregelen te kunnen blijven nemen.

Grafiek 5
Skimming van betaalpassen
In aantallen per jaar; fraude in miljoenen euro's

Toelichting: De grafiek toont het aantal automaten waarop betaalpassen zijn geskimd (schaal links) en het schadebedrag (schaal rechts).

Betalautomaten 20% minder geskimd.

Schade door fraude blijft in internationaal perspectief beperkt.

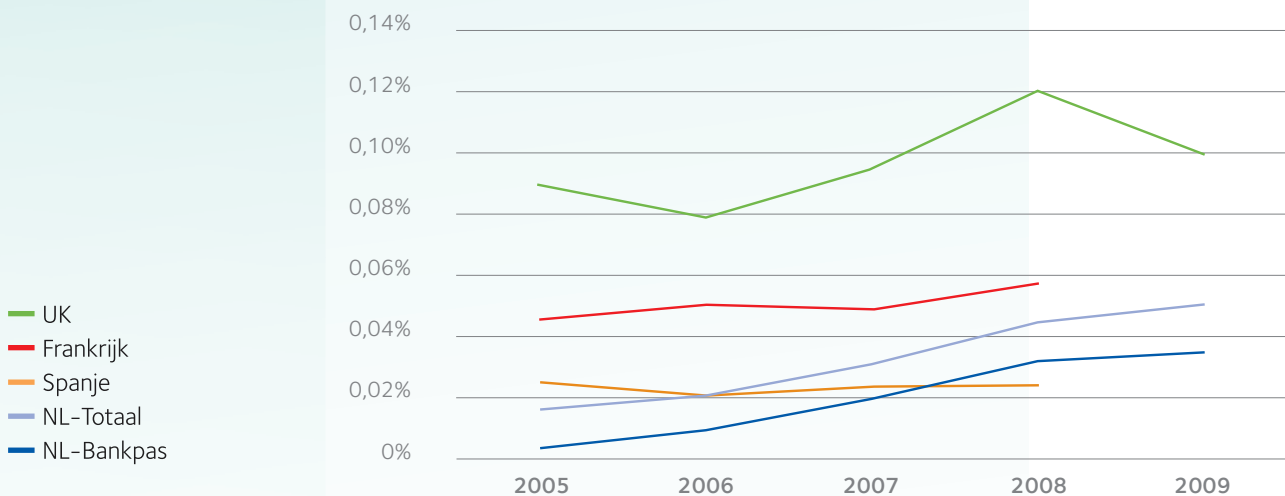
In 2009 liep de schade als gevolg van geskimde betaalpassen verder op tot ruim 36 miljoen euro (2008: 31 miljoen; grafiek 5). Mede door een aantal preventieve maatregelen liep het aantal succesvolle aanvallen op betaalautomaten in 2009 met een vijfde terug, maar bleef desalniettemin hoog. Bij geldautomaten liep het aantal aanvallen juist op. Door andere vormen van fraude, naast het skimmen van betaalpassen, (waaronder diefstal van passen) kwam de totale schade uit op 43 miljoen euro.

Hoewel de schade inmiddels een forse omvang aanneemt, blijft deze in internationaal perspectief gezien bescheiden. Een vergelijking van fraudegegevens met die van andere landen wordt bemoeilijkt door het ontbreken van voldoende transparantie op dit punt. Gegevens van landen die wel fraudestatistieken publiceren, laten zien dat, met name in Frankrijk en in het Verenigd Koninkrijk, sprake is van een hoger niveau van fraude dan in ons land. Bovendien laat zich ook hier een opwaartse beweging zien, waarbij zich in 2009 in het Verenigd Koninkrijk een onderbreking van deze trend voordeed (grafiek 6). Voor het overgrote deel wordt de fraude in deze landen overigens veroorzaakt door misbruik van gegevens van betaalkaarten en creditcards die voor het betalen van aankopen via het internet worden gebruikt. Zoals bekend worden Nederlandse bankpassen (in tegenstelling tot creditcards) hiervoor niet gebruikt en is voor dit doel iDEAL ontwikkeld. In Spanje bleef de fraude de afgelopen jaren stabiel en kwam daardoor lager uit dan in Nederland. In procenten van de omzet die met het betalen met de betaalpas is gerealiseerd, kwam de totale fraude in Nederland uit op ruim 0,03%. Inclusief de fraude op creditcards op bijna 0,05%.

Grafiek 6

Fraude betaalpassen in enkele landen

In procenten van de (betaal)kaartomzet

Toelichting: De grafiek toont de fraude in procenten van de omzet die met kaarten is betaald. Omdat de gegevens van andere landen ook creditcards omvatten, zijn voor Nederland tevens vergelijkbare gegevens vermeld.

**(Preventieve) acties
samen met ondernemers
drukken fraude.**

Currence heeft in het verslagjaar haar coördinerende rol op het gebied van preventie en bestrijding van fraude op betaalautomaten, in nauw overleg met de banken en andere stakeholders, verder vorm gegeven (fraude op geldautomaten behoort tot het aandachtsgebied van de Nederlandse Vereniging van Banken; NVB). In dit kader heeft Currence (veel) overleg geïnitieerd met leveranciers en eigenaren van betaalautomaten om tot nog gerichtere preventieve maatregelen te komen. Daarnaast hebben diverse ondernemers, die in hun zaak betaalautomaten hebben opgesteld, zelf het initiatief tot betere preventie genomen. Een aantal ondernemers heeft daarbij eigen oplossingen aan collega's beschikbaar gesteld, zodat die collega's snel actie konden ondernemen. Currence was hierbij zoveel mogelijk behulpzaam. Deze acties leidden tot een drukkend effect op de fraude. In winkels was in 2009 met name één type betaalautomaat doelwit van skimming. Daarop heeft Currence, in overleg met betrokkenen, enkele tienduizenden betaalautomaten van dit type laten verzegelen. De skimming op deze automaten is hierna verminderd, waarna criminelen zich zijn gaan concentreren op onbemande benzinestations en het toepassen van nog geavanceerdere technieken. Dit illustreert de wedloop tegen skimmingfraude. In overleg met betrokkenen is ook hier de preventie aangescherpt.

Een effectieve aanpak van skimmingfraude vereist een goede onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen. Dit vanuit het gezichtspunt dat het verantwoordelijke domein waar de contanten met geskimde passen worden geïncasseerd (veelal via buitenlandse

Snellere informatie-uitwisseling tussen betrokken instanties beperkt schade.

geldautomaten) een andere is dan die waar de skimming is ontstaan (een Nederlandse geld- of betaalautomaat). Daarom werkt Currence op dit gebied nauw samen met de NVB en de internationale betaalmerken MasterCard en Visa. De operationele werkzaamheden op het gebied van collectieve aangifte van fraude met betaalkaarten en het onderhouden van contacten met de politie zijn door de NVB (voor geldautomaten) en Currence (voor betaalautomaten) uitbesteed aan Equens. Deze treedt hierbij namens en onder verantwoordelijkheid van deze organisaties op. Als uitvloeisel van genoemd overleg is in 2009 onder meer besloten informatie over skimming sneller tussen betrokken partijen uit te wisselen, waardoor banken de getroffen betaalpassen eerder (preventief) kunnen blokkeren. Veel financiële schade kan hierdoor worden voorkomen. Alhoewel de getroffen consument enkele dagen onthand is totdat hij een nieuwe bankpas heeft ontvangen en waar van toepassing het saldo door de bank weer is aangevuld.

Voorlichting over skimming maakt publiek alert.

In 2009 werd ook zichtbaar dat de continue communicatieve voorlichting over preventie van skimming voorzichtige resultaten begon op te leveren. De bewustwording bij het publiek en ondernemers van veilig betalen en de daarbij in acht te nemen maatregelen, zijn inmiddels, ten opzichte van enkele jaren geleden, sterk toegenomen. Het hieraan ontleende ten toon gespreide handelen van publiek en ondernemers heeft dan ook inmiddels een groot aantal gevallen van skimmingfraude kunnen voorkomen.

In het verslagjaar is diverse malen overleg gevoerd met het Ministerie van Justitie met als doel tot een hogere prioriteit voor opsporing van de desbetreffende criminelen te komen en hierbij meer nadruk te leggen op de internationale coördinatie van opsporing en vervolging. Ook door het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, onder voorzitterschap van De Nederlandsche Bank (DNB), is hiervoor bij het Ministerie van Justitie aandacht gevraagd. Concrete toezeggingen over een proefproject zijn pas in april 2010 gedaan.

De introductie van de EMVchip bemoeilijkt skimmingfraude aanzienlijk.

Geconcludeerd kan worden dat skimming ook de komende jaren aandacht zal blijven vragen. De invoering van de EMVchiptechnologie zal skimming aanzienlijk bemoeilijken, maar zal het risico op skimming niet volledig kunnen wegnemen zolang elders in de wereld de magneetstrip op de pas nog wordt gebruikt. Gerichtte maatregelen kunnen deze restrisico's overigens wel verder beperken. Currence zal zich tezamen met alle betrokken partijen blijven inzetten om fraude zoveel mogelijk te beperken. Een daadkrachtiger ondersteuning door justitie en politie kan hierbij zeer behulpzaam zijn.

PIN houdt op te bestaan.

Nadere Overeenkomst neemt vrees weg bij detailhandel voor hogere tarieven.

Van magneetstrip naar chip: het einde van PIN

In Europa hebben de banken een aantal jaren geleden met elkaar afgesproken de betaalinfrastructuur voor kaartbetalingen te baseren op de EMVchiptechnologie. EMV is een internationale standaard, waarbij de chip van de betaalpas de functie van de magneetstrip overneemt. Deze draagt bij aan een veiliger betalingsverkeer, aangezien de chip aanzienlijk moeilijker te kopiëren is dan de magneetstrip. In Nederland was de afgelopen jaren met deze ophanden zijnde wijziging reeds rekening gehouden. Nieuwe betaalautomaten en betaalpassen werden alvast voorzien van de EMVtechnologie, zodat deze bij de daadwerkelijke overgang niet nogmaals behoeven te worden vervangen. Eind 2008 is de regelgeving voor PIN uitgebreid om de overgang naar EMV voor het merk PIN te faciliteren. In lijn met Europese afspraken voorzag deze regelgeving er in met ingang van 2011 PINbetalingen via de EMVchip mogelijk te maken.

In de eerste maanden van 2009 liet evenwel een meerderheid van de (individuele) licentiehouders Currence weten, op termijn te zullen kiezen voor uitsluitend internationale betaalmerken (voornamelijk Maestro en V-Pay). De migratie naar EMV werd daarbij gezien als een natuurlijk moment om het merk PIN door deze internationale merken te vervangen. Als gevolg van deze ontwikkeling heeft de Directie geconstateerd dat er bij de licentiehouders geen draagvlak aanwezig was om de betaalinfrastructuur van het merk PIN te migreren naar EMV. De invoering van EMV in Nederland markeert daarmee het einde van PIN.

In mei sloten banken en de gezamenlijke toonbankinstellingen een ‘Nadere Overeenkomst’ bij het in 2005 tussen deze partijen gesloten Convenant Betalingsverkeer. Hierin werd onder meer afgesproken zich er gezamenlijk toe in te spannen EMV versneld in te voeren. Volgens deze afspraak zal uiterlijk eind 2011 volledig zijn overgeschakeld op EMV. Verder voorziet de overeenkomst erin dat de tarieven voor debetkaarttransacties (ongeacht met welk merk zij plaatsvinden) gedurende een periode van vijf jaar niet hoger zullen zijn dan de PINTarieven zoals die per 1 januari 2009 van toepassing waren. Dit deel van de overeenkomst nam de vrees weg die bij de detailhandel leefde, dat de invoering van internationale betaalmerken een opstuwende werking op de tarieven zou hebben.

Pinnen en datacommunicatie

Betaalautomaten kunnen door middel van verschillende typen datacommunicatienetwerken met een processor zijn verbonden. Tot op heden zijn al deze netwerken door Currence gecertificeerd om een goede mate van beveiliging en een hoge beschikbaarheid te waarborgen. Inmiddels is 50% van de betaalautomaten gekoppeld aan (gecertificeerde) netwerken die gebruik maken van het TCP/IP (internet) protocol. Dit garandeert een snelle betaaltransactie. Over deze netwerken wordt inmiddels ruim 80% van alle PINtransacties getransporteerd. Toch vindt nog bij 37% van de automaten (circa 90.000) de datacommunicatie plaats via het verouderde telefonienetwerk (dat 10% van alle transacties transporteert). Dit netwerk kent een beperkte snelheid en zal om verschillende redenen op termijn worden uitgefaseerd. Elke transactie, dus ook een EMVtransactie, verloopt het meest soepel bij een hoge snelheid van het netwerk en dient dan ook bij voorkeur via een snelle (TCP/IP) netwerkverbinding te worden getransporteerd. Om voor het pinnen de migratie van het telefonienetwerk naar TCP/IP-breedband netwerken te bevorderen onderzoekt Currence momenteel, op verzoek van marktpartijen, of met name voor het MKB-segment, datacommunicatie via open (niet gecertificeerde) internetverbindingen kan plaatsvinden. De markttarieven liggen hiervoor lager dan voor gecertificeerde netwerken. Uitgangspunt is het handhaven van eenzelfde graad van beveiliging, zoals dat geldt voor gecertificeerde netwerken. De gebruiksdrempel kan hierdoor mogelijk worden verlaagd, want voor sommige MKB-ondernemers lijkt een hoge mate van netwerkbeschikbaarheid van minder belang te zijn. Aldus kan de ondernemer zelf een afweging maken tussen prijs en een (extra) beschikbaarheidsgarantie.

Voor het pinnen worden verschillende netwerken gebruikt

Aantallen in procenten

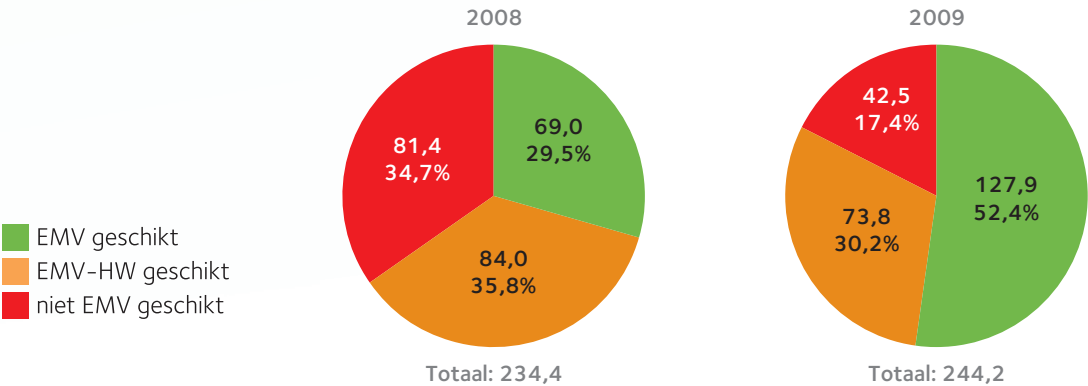
Type netwerk	Gekoppelde automaten	Getransporteerde betalingen	Vooraf gebruikt in:
TCP/IP	50	82	Grootwinkelbedrijf
Telefonie	37	10	Midden- en Kleinbedrijf
Mobiel	9	1	Horeca en ambulante handel
X.25	4	7	Grootwinkelbedrijf
Totaal	100	100	

Currence richt Project-
bureau EMV in...

...met als doel een
soepele, snelle overgang
naar EMV voor alle
betaalautomaten en
passen.

Na het sluiten van deze overeenkomst zijn de banken een project gestart om de landelijke invoering van EMV voor te bereiden. Hierbij hebben zij Currence gevraagd het projectmanagement en de regievoering ervan op zich te nemen. Bij het project zijn vele partijen uit de betaalketen betrokken, inclusief eindgebruikers (waaronder alle koepels van toonbankinstellingen en consumentenorganisaties). Om een goede onderlinge afstemming van alle activiteiten tussen de betrokken partijen te waarborgen, is – onder voorzitterschap van de Algemeen Directeur van Currence – een Afstemgroep EMV opgericht, die periodiek bijeenkomt. Naast een tijdige uitgifte van nieuwe (EMV)betaalpassen en een aanpassing van de autorisatie- en verwerkingssystemen door banken en processoren, vormt de vervanging van betaalautomaten een extra aandachtspunt binnen het project. Een volledige migratie naar EMV kan namelijk pas plaatsvinden nadat elke ondernemer zijn betaalautomaat heeft vervangen door een voor EMV geschikte automaat. Door het vervallen van het veiligheidscertificaat had een groot deel van de ondernemers hun verouderde betaalautomaat reeds de afgelopen jaren vervangen door een voor EMV geschikte automaat. In 2009 nam het aantal voor EMV geschikte automaten verder toe tot 200.000. Hiervan moest circa een derde nog door de leverancier van de juiste (EMV)software worden voorzien (grafiek 7). Van de resterende ruim 40.000 nog niet voor EMV geschikte automaten vervalt het veiligheidscertificaat de komende jaren. Ondernemers die een automaat bezitten waarvan het certificaat na 2011 vervalt, worden door de SBEB in de gelegenheid gesteld in aanmerking te komen voor een compensatie, wegens gederfde afschrijvingstijd. Het gaat hierbij om circa 20.000 automaten. Van alle betaalpassen was eind 2009 ruim 78% voorzien van een EMVchip. De overige passen zullen in 2010 worden vervangen.

Grafiek 7
EMVbetaalautomaten
Jaarultimo's; betaalautomaten in duizenden; aandeel in procenten

Toelichting: HW geschikt houdt in dat de hardware van de automaat EMV geschikt is, maar waarop de EMV geschikte software nog ontbreekt. Bij een niet EMVautomaat moet zowel de hardware als de software vervangen worden.

Migratie naar internationale betaalmerken compliceert EMV-migratie.

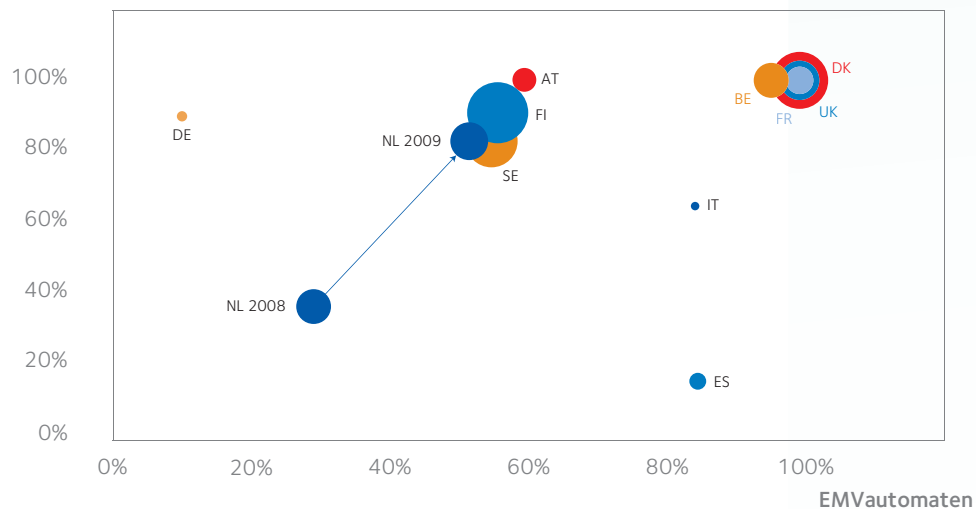
Een ander aandachtspunt in het project vormt de overgang van PIN naar de internationale merken die met de introductie van EMV samengaat. Hiervoor is het noodzakelijk dat elke ondernemer een overeenkomst sluit voor het kunnen accepteren van betalingen met deze internationale merken. Deze product- en juridische migratie, die op zich los staat van de technische migratie naar EMV, maakt de introductie van EMV complexer. Vanuit continuïteitsoverwegingen wordt de voortgang van dit onderdeel van dit project dan ook nauwlettend gevolgd, omdat betalen met PIN met ingang van 2012 niet langer mogelijk is.

EMV pilots starten in het tweede kwartaal 2010.

Naar verwachting gaat het betalen via de chip op de betaalpas vanaf het tweede kwartaal van 2010 beginnen. Het invoeringsscenario voorziet in een start bij één of meerdere grote winkelketens, waarna het aantal locaties waar via de chip betaald kan worden snel zal worden uitgebreid. Verwacht wordt dat dit eind 2010/begin 2011 al op veel plaatsen mogelijk zal zijn en uiterlijk eind 2011 overal. In een aantal andere Europese landen is EMV inmiddels ingevoerd (grafiek 8). De grafiek laat tevens de voortgang van de voorbereidingen in Nederland zien.

Grafiek 8
EMV in Europa
Ultimo 2009

EMVbetaalpassen

Toelichting: bolgrootte betreft het aantal betaalpastransacties per inwoner.
Bron: EPC en Currence

**Buitenlandse banken
behouden vooralsnog hun
eigen nationale merk.**

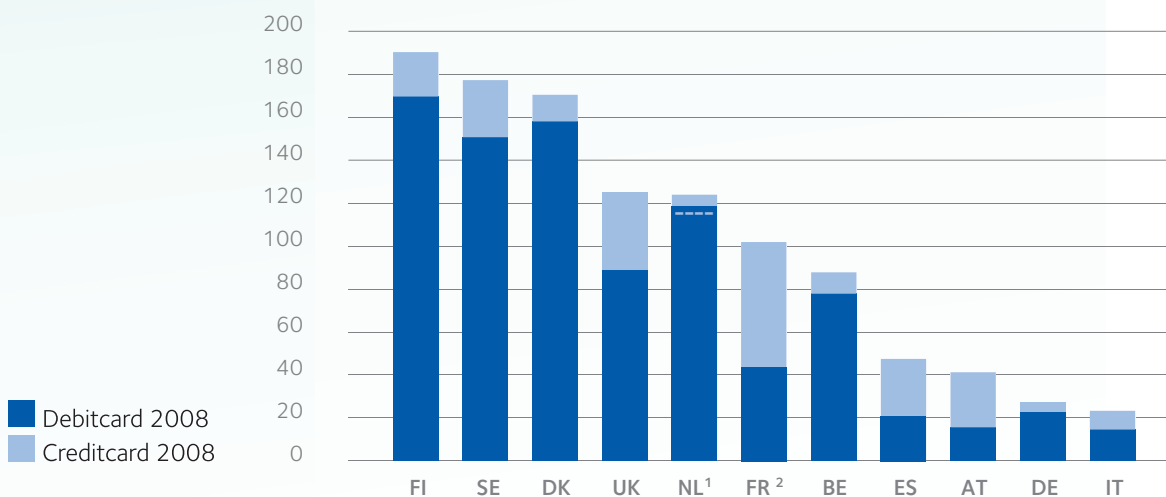
Europese ontwikkelingen

In 2009 bleef de markt voor kaartbetalingen in Europa gefragmenteerd. Ook bleef het gebruik van betaalkaarten per land sterk uiteen lopen (grafiek 9). Terwijl in Nederland de banken besloten uiterlijk eind 2011 over te schakelen van het nationale merk PIN naar internationale betaalmerken, continueren banken in de meeste andere Europese landen (vooralsnog) hun eigen, nationale merk. Door tevens de betaalpas te voorzien van een internationaal merk, stellen zij hun klanten in de gelegenheid grensoverschrijdend te betalen (het zogenoemde 'co-branden' van de pas, zoals dat thans ook nog in ons land het geval is).

Grafiek 9

Kaartbetalingen in Europa

2008; aantal per inwoner per jaar

¹ NL betreft 2009 (---- betreft totaal 2008)

² Verdeling debitcard/creditcard Frankrijk gebaseerd op eigen berekeningen.

Bron: ECB Statistical Datawarehouse en Currence

Door de Europese Commissie (EC) en de Europese Centrale Bank (ECB) is de afgelopen jaren bezorgdheid geuit over het ontbreken van een Europees alternatief voor de bestaande gangbare internationale betaalmerken (Maestro en V-Pay). Volgens de opvattingen van deze instellingen zou een mogelijk duopolie van deze merken de beoogde concurrentievoordelen voor de Europese markt kunnen belemmeren. In dat kader hebben zij gepleit voor het tot stand komen van een derde, Europees, betaalmerk dat in Europa breed bruikbaar is. Een Europees merk geeft daarbij tevens invulling aan een eigen identiteit van Europa op het gebied van kaartbetalingen. Dit als tegenhanger van de (van oorsprong) Amerikaanse merken.

Europese alternatieven voor Maestro en V-Pay lijken niet van de grond te kunnen.

MasterCard (Maestro) en Visa (alhoewel V-Pay – met een eigen governance – Europees is georiënteerd). In dit verband zijn enkele jaren geleden door verschillende marktpartijen drie initiatieven genomen: Euro Alliance of Payments Schemes (EAPS), PayFair en Monnet. EAPS beoogt door onderlinge samenwerking van (zes) bestaande nationale merken uit te groeien tot een Europees netwerk van interoperabele merken. Het onderling uitgewisselde volume van EAPS was in 2009, met ruim één miljoen transacties, nog uiterst bescheiden. PayFair, een vanuit de detailhandel voortgekomen initiatief, startte in België in 2009 met een pilot en is voornemens nu ook snel in andere landen (waaronder in Nederland) voet aan de grond te krijgen als SEPA-betaalmerk. Monnet, een door Franse en grote Duitse banken gesteund alternatief, presenteerde in 2009 haar plannen en ambities. Naar verluidt voorzien de plannen in een lancering van Monnet in de markt in 2011. Hoewel in 2009 een zeer bescheiden voortgang werd geboekt, lijkt vooralsnog voldoende potentiële kritische massa te ontbreken om een werkelijk nieuw pan-Europees merk van de grond te krijgen. Hierbij past de opmerking dat de meeste banken reeds een (technische en commerciële) relatie hebben met de gangbare internationale betaalmerken. De bereidheid van banken om – zonder duidelijke perspectieven – te investeren in een nieuw Europees betaalmerk lijkt dan ook, zeker in het huidige tijdsgewricht, beperkt.

Europees debitcard landschap blijft gefragmenteerd.

Ook met de gangbare internationale betaalmerken lijkt een uniforme Europese markt voor kaartbetalingen voorlopig nog niet in het verschiet te liggen. Zo lijken MasterCard en Visa niet in alle Europese landen de merken Maestro respectievelijk V-Pay te propageren. In Noord Europa en in het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld, worden voornamelijk de merken MasterCard Debit en Visa Debit op de betaalpas gezet. Deze onderscheiden zich van Maestro respectievelijk V-Pay, door de mogelijkheid van het terugdraaien van de betaling ('charge back'), aangezien deze worden afgewikkeld via de creditcard processen. Enkel het tijdstip van debitering op de rekening van de kaarthouder onderscheidt deze van de creditcard merken. Deze merken worden echter niet of nauwelijks geaccepteerd in andere Europese landen. Mede hierdoor lijkt de doelstelling van SEPA dat iedere kaarthouder met zijn betaalpas een betaling kan doen op een (SEPA) betaalautomaat in Europa nog ver weg te liggen.

Minder fragmentatie bevordert de concurrentie en draagt, via onder meer schaalvoordelen, bij aan lagere kosten. Potentiële schaalvoordelen zijn vooral geconcentreerd in verwerkingsprocessen, die grotendeels vaste kosten kennen. Empirisch onderzoek laat zien dat de kosten-elasticiteit van transactieverwerking circa 0,3 is. Dat wil zeggen dat een verdubbeling van het aantal transacties binnen één systeem de kosten met dertig procent doet toenemen (hetgeen per transactie een substantiële reductie impliceert). Om hiervan binnen Europa zoveel mogelijk te kunnen profiteren, is een belangrijke voorwaarde dat banken de verwerking van hun transacties apart kunnen inkopen en hierbij niet zijn gebonden aan 'gedwongen winkelnering' bij het betaalmerk. Deze ontbundeling van merk- en processingactiviteiten bewerkstelligt dat banken – los van het gevoerde betaalmerk – een Europese processor kunnen kiezen op basis van onder meer prijs-kwaliteitsprestaties. Naar schatting vindt thans ongeveer een kwart van alle kaartbetalingen plaats door sterk met elkaar concurrerende Europese proces-

Ontbundeling merk en processing nog niet ver gevorderd...

...waardoor potentieel en schaalvoordelen nog niet bereikt worden.

Standaardisatie vergt veel tijd maar vordert gestaag.

soren. Het overige deel wordt (nog) verwerkt via nationale nog aan het betaalmerk gekop- pelde verwerkingsbedrijven. Verdere Europese consolidatie kan leiden tot een toeneming van schaalvoordelen en daarmee tot lagere kosten. De afgelopen jaren ingezette consolidatie van betaalkaartprocessors zette in 2009 door.

Een cruciale voorwaarde voor het bereiken van een geïntegreerde markt voor kaartbetalingen is een voldoende mate van standaardisatie. Standaardisatie bevordert concurrentie en draagt bij aan het realiseren van schaalvoordelen. De European Payments Council (EPC), het beleids- bepalende en besluitvormende orgaan van de Europese banken, vervult op dit gebied een belangrijke rol. Daartoe is in 2006 het zogenoemde SEPA Cards Framework (SCF) opgesteld, dat in 2009 is aangepast aan recente ontwikkelingen. De uitgangspunten voor deze standaar- den zijn door de EPC verder uitgewerkt in het zogenaamde SEPA Cards Standardisation Volume (het zogenoemde ‘Volume’). Het gaat hierbij om standaarden op de verschillende koppelvlakken van de betaalketen, zoals die tussen de chip van de betaalpas met de betaalau- tomaat en die van de betaalautomaat met de systemen van de processor. Daarnaast ligt het accent op de standaardisatie van veiligheids- en certificeringseisen voor betaalautomaten. In de praktijk blijkt vaak dat ieder type betaalautomaat voor elk betaalmerk apart gecertificeerd moet worden. Dit komt omdat de nationale eisen en bijbehorende procedures op dit gebied uiteenlopen. De intentie is te komen tot één Europees paspoort, dat als Europees keurmerk dient voor alle SEPA-betalmerken. Hierdoor kan een belangrijke kostenreductie worden bereikt. Voortbordurend op het werk dat de afgelopen jaren op dit gebied reeds is verricht, hebben vertegenwoordigers van de nationale en internationale betaalmerken in 2009 verdere voortgang geboekt bij het opstellen van deze Europese certificeringseisen en van een certificeringmethodologie. Currence, als merkeigenaar van PIN, is nauw betrokken bij dit proces. In de kern zijn deze Europese eisen niet zozeer nieuw, maar vormen deze een harmo- nisatie van de eisen die momenteel in de diverse landen van toepassing zijn. De verwachting is dat deze eisen en de methodologie in 2010 zullen worden gepubliceerd.

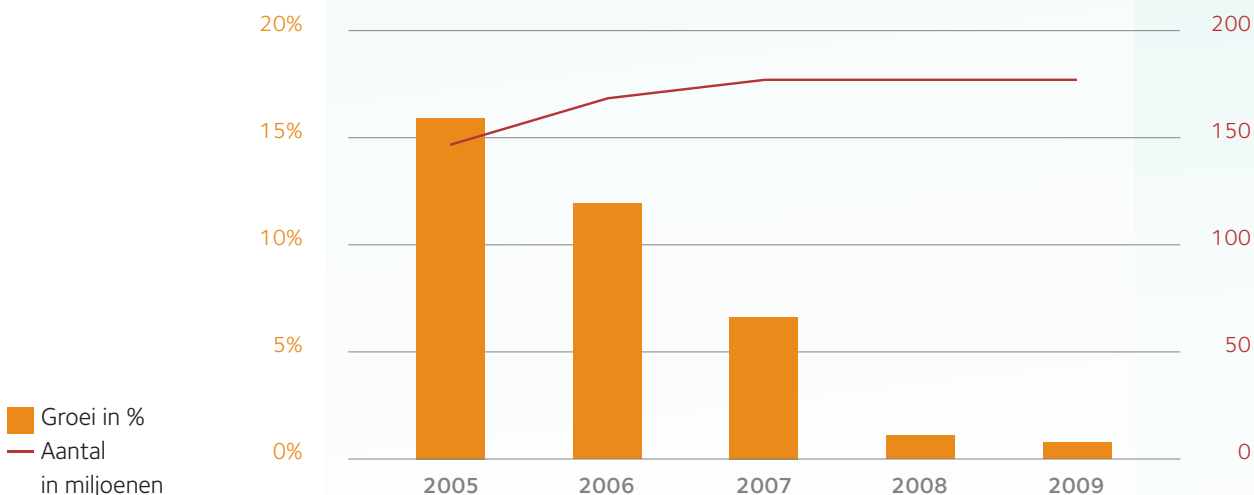
Met als doel te komen tot standaarden die door alle betrokken belanghebbenden worden onderschreven, heeft de EPC in 2009 een vertegenwoordigend orgaan van belanghebbenden opgericht (de zogenaamde Cards Stakeholders Group; CSG). Hierin zijn naast banken, vertegenwoordigers van betaalmerken, kaartaccepterende ondernemers, betaalautomaatle- veranciers en processors vertegenwoordigd. Conceptstandaarden worden aan dit orgaan ter consultatie voorgelegd. Binnen de CSG is in 2009 veel aandacht besteed aan het bespreken van het bovenvermelde Volume en de herziene versie daarvan. Dit proces van afstemming, tussen alle betrokken stakeholders, lijkt tot een vruchtbaar resultaat te leiden, maar vraagt tijd en geduld. De implementatie van de standaarden zal pas plaatsvinden na vaststelling ervan. Gelet op de veelheid van betrokkenen met als referentie uiteenlopende betaalinfastructuren en belangen, zal dit niet eenvoudig blijken te zijn. Niettemin is er reden tot enig optimisme.

Chipknip

In 2009 nam het aantal betalingen met Chipknip nauwelijks nog toe (+ 0,5%). Consumenten betaalden 177 miljoen keer met hun Chipknip (grafiek 10). In de cateringbranche en in de detailhandel bleef de groei toenemen, terwijl zich in andere branches een daling of stabilisatie van het gebruik voordeed. De groei van Chipknip heeft al enige tijd geleden zijn hoogtepunt bereikt. Na 2007 is het gebruik gestabiliseerd.

Grafiek 10
Chipknipbetalingen

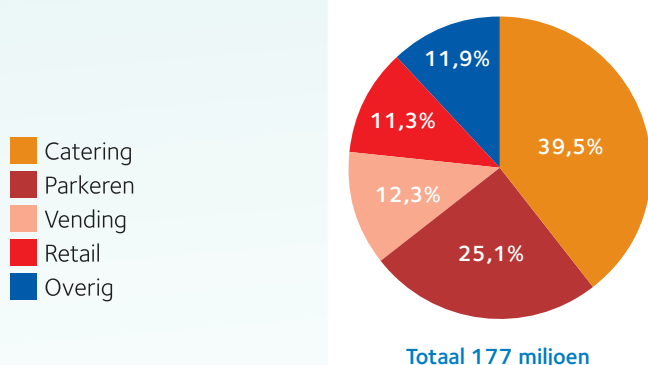

Chipknip steeds meer het betaalmiddel voor parkeren, vending en catering.

Net als in voorgaande jaren werd Chipknip in 2009 het meest gebruikt in de segmenten parkeren, vending (verkoopautomaten) en catering (bedrijfskantines), het zogeheten ParVenCa-segment (grafiek 11). Al sedert de introductie op de markt, in 1996, heeft het gebruik van Chipknip zich sterk geconcentreerd in dit segment. Het destijds beoogde doel om met een nieuw, op laagwaardige transacties toegespitst betaalmiddel het aantal contante betalingen in het toonbankverkeer terug te dringen, werd niet gerealiseerd. Het aantal contante betalingen in deze sector bleef hierdoor toenemen tot de campagne ‘Klein bedrag? PINnen mag!’ hierin een kentering teweeg bracht. De sterk gedaalde kosten voor datacommunicatie en de schaalvoordelen bij het pinnen, maakten PIN tot een kostenefficiënt alternatief. Als gevolg hiervan positioneren Currence en de licentiehouders van Chipknip sinds enkele jaren Chipknip alleen nog als betaalmiddel in het ParVenCa-segment.

Grafiek 11
Herkomst Chipknipbetalingen
 2009; aandelen in procenten

In de catering bleef Chipknip in 2009 een gewild betaalmiddel: de groei nam hier met 3,5% toe tot 70 miljoen betalingen. Dit komt neer op een aandeel in het totaal van 40%. In de segmenten parkeren (-2%) en vending (-20%) nam het aantal betalingen echter af. Hierbij speelt een rol dat in deze segmenten PIN in toenemende mate wordt aangeboden en wordt gebruikt, terwijl in het parkeersegment ook mobiel betalen steeds meer ingang vindt. In de detailhandel nam het aantal Chipknipbetalingen, ondanks bovengenoemde positionering, in 2009 verder toe, met bijna 7%. Met een aandeel in het totaal aantal betalingen van 11%, staat in de detailhandel de helft van de Chipknipautomaten opgesteld (2008: 60%). Dit aantal nam in 2009 af met 6.000 tot 44.000. Dit hangt samen met het beleid van banken om bestaande combinatiecontracten voor PIN en Chipknip om te zetten in één nieuw contract voor alleen debetkaarttransacties. Het toekomstige gebruiksgemak voor EMVkaartbetalingen wordt hierdoor bevorderd. In totaal nam het aantal Chipknipbetaalautomaten in 2009 met ruim 7% af tot 82.000.

Consumenten laadden hun Chipknip meer dan 27 miljoen keer op, met een gemiddeld oplaadbedrag van 19 euro. Het aantal opladingen steeg met ruim 6%, onder invloed van de uitgifte van nieuwe bankpassen. Consumenten waarderen in dit geval het saldo van hun oude pas af en laden de Chipknip van de nieuwe pas weer op. Per oplading werd in 2009 zeseneenhalve betaling gedaan met een gemiddeld bedrag van 2,71 euro (2008: 2,74 euro).

**Eventuele opvolger
 Chipknip laat nog op
 zich wachten.**

In 2009 heeft Currence met licentiehouders de toekomstige marktbehoeften geïnventariseerd ten aanzien van Chipknip of een eventuele opvolger daarvan. Geconstateerd is dat pinnen in een aantal gevallen een goed alternatief is, maar nog niet in alle situaties aan de gebleken behoeften kan voldoen. In het kader van een breder onderzoek dat banken momenteel uitvoeren naar mogelijkheden om het aantal contante betalingen substantieel verder terug te brengen, zijn vervolgstappen vooralsnog aangehouden totdat de uitkomsten van deze studie bekend zijn. Dit zal, naar verwachting, in de loop van 2010 het geval zijn.

Substitutie van minder efficiënte betaalwijzen leidt tot voortgezette groei Incasso.

Met ingang van november is de regelgeving van Chipknip aangepast aan de eisen van de Europese Richtlijn Betaaldiensten. De aanpassingen hadden onder meer betrekking op de toetredingsmogelijkheid van betaalinstanties en het nationale karakter van Chipknip (waarvoor het maximale oplaadbedrag van 500 euro – zonder systeemwijzigingen – kon worden gehandhaafd).

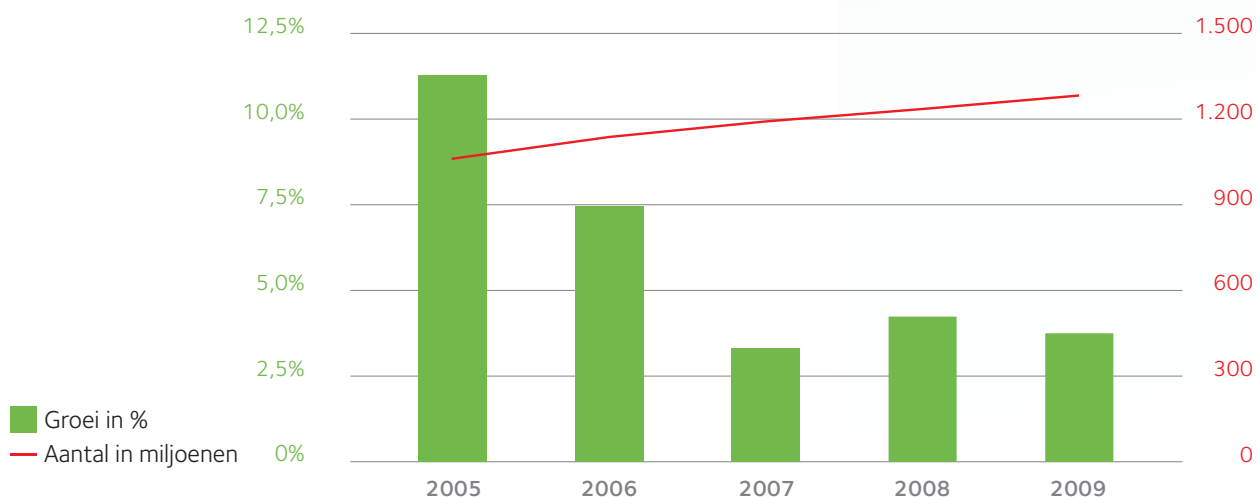
Eind 2009 waren er 23 licentiehouders Chipknip geregistreerd (2008: 27) en 52 certificaathouders (2008: 47).

Incasso

Incasso en de markt

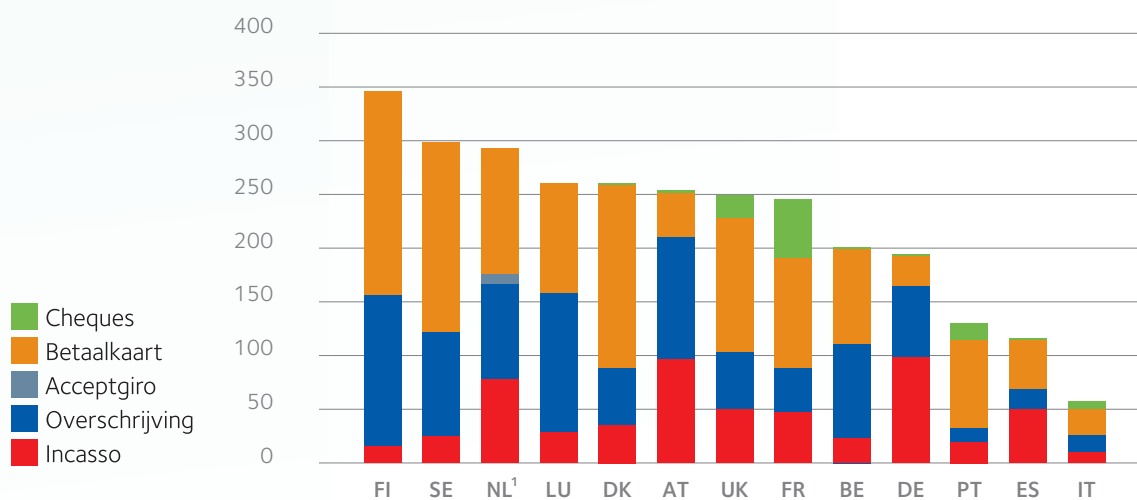
In 2009 nam het aantal betalingen met Incasso met 3,8% toe tot 1,27 miljard. Dit was in lijn met de ontwikkeling van de afgelopen jaren, toen de groei ook schommelde tussen 3 en 4% (grafiek 12). Dit groeipatroon wordt gevoed door een vooralsnog aanhoudend substitutieproces van minder efficiënte betaalwijzen naar Incasso. Ook speelt een toename van het aantal huishoudens een rol, die (een deel van) hun vaste (woon- en overige) lasten bij voorkeur met Incasso betalen. De groei wordt voorts opwaarts beïnvloed doordat incassanten consumenten in toenemende mate via Incasso de mogelijkheid bieden met een hogere frequentie te betalen. Hierdoor zijn deze laatste beter in staat hun lasten binnen het jaar te spreiden.

Grafiek 12
Incassotransacties

Vergeleken met andere Europese landen wordt in ons land veel met Incasso betaald (grafiek 13). Omdat de mate van gebruik van een betaalproduct samenhangt met het gebruik van andere betaalproducten, is in de grafiek tevens het totaal aantal kaart- en girale betalingen in beeld gebracht. De grafiek laat zien dat Nederlanders, na de Finnen en Zweden, het hoogste aantal (kaart- en girale) betalingen per hoofd van de bevolking verrichten. Dit reflecteert mede het efficiënte betaalgedrag in die landen, waarin – ten opzichte van de andere Europese landen – minder contante betalingen plaatsvinden. Wat betreft het gebruik van Incasso behoort Nederland – met Duitsland en Oostenrijk – tot de koplopers (77 betalingen per jaar per inwoner). Het relatief nog omvangrijker gebruik van incasso in Duitsland (met bijna honderd betalingen) kan mede verklaard worden doordat daar een deel van de kaartbetalingen via incasso wordt afgewikkeld. In Nederland ontbreekt deze tussenschakel, omdat voor PINbetalingen direct een afboeking van de rekening plaatsvindt. In Finland en in Italië wordt incasso het minst gebruikt. In het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Portugal is het aantal incasso's (en overschrijvingen) bescheiden, mede onder invloed van de daar nog veel voorkomende betalingen met cheques.

Grafiek 13
Betaaltransacties in Europa
2008; aantal per inwoner per jaar

¹ NL betreft 2009
Bron: ECB Statistical Datawarehouse

Binnen het product Incasso bestaan meerdere varianten, die samenhangen met de specifieke behoeften van marktpartijen. De verschillen tussen deze varianten betreffen met name de termijn waarop de machtiging betrekking heeft (doorlopend, eenmalig), de wijze waarop de machtiging tot stand komt (schriftelijk, telefonisch) en de stortingstermijn (de termijn waarbinnen de betaler het recht heeft de Incasso door zijn bank te laten terugboeken).

Doorlopende Machtiging meest gebruikt.

Incasso's zonder geldige machtiging beperkt.

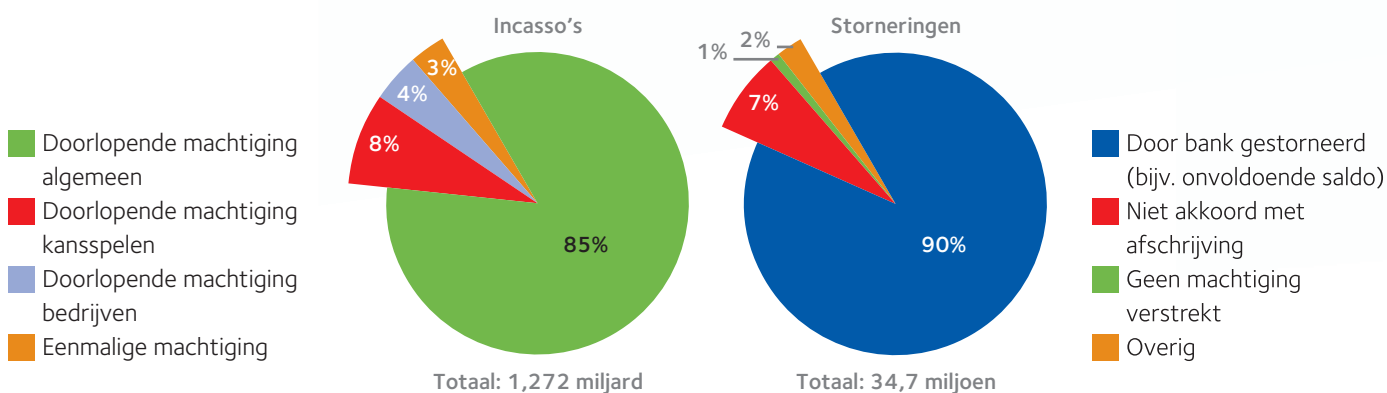
Op basis van deze verschillen zijn de afgelopen decennia diverse typen Incasso's ontstaan. De meeste hiervan betreffen Incasso's van bedrijven bij consumenten, waarvoor door consumenten een doorlopende (schriftelijke) machtiging is afgegeven (85%; grafiek 14). In circa 8% van het aantal Incasso's gaat het om betalingen voor kansspelen. Het gebruik van Incasso voor eenmalige betalingen is betrekkelijk gering. Dit geldt ook voor Incasso's in de zakelijke sfeer (4%).

In 2009 werd 2,7% van het aantal Incasso's gestorneerd (2008: 2,4%). In 90% van de gevallen betrof dit terugboekingen door de bank van de betaler, omdat deze op het moment van afboeking onvoldoende saldo of beschikkingsruimte op zijn betaalrekening had (grafiek 14). Het aantal Incasso's dat op initiatief van de debiteur werd teruggeboekt, omdat deze het niet eens was met de betaling, bleef in 2009, met circa 7% van het aantal storneringen, gelijk aan dat van 2008 (minder dan 0,2% van het totaal aantal Incasso's). Eén op de honderd van deze gevallen (0,02 promille, overeenkomend met één op de 50.000 Incasso's) blijkt een Incasso te hebben plaatsgevonden, waarvoor de betaler geen schriftelijke machtiging heeft verstrekt. In dit soort situaties heeft de betaler, ook na afloop van de storneringsperiode, het recht op terugboeking. Als een betaler na het verstrijken van de storneringsperiode van dit terugboekingsrecht gebruik wil maken, dient hij bij zijn bank, binnen 13 maanden na afboeking van zijn rekening, een beroep te doen op de zogenoemde MOI-procedure (Melding Onterechte Incasso). De bank van de incassant stelt vervolgens een onderzoek in. Indien hieruit blijkt dat de incassant geen schriftelijke machtiging kan overleggen, wordt het bedrag van de Incasso teruggeboekt. De regelgeving voorziet erin dat dit soort klachten binnen 13 werkdagen is afgehandeld. Voor een verzoek tot terugboeking binnen de storneringsperiode, is een beroep op de MOI-procedure niet nodig. In dit soort situaties kan de betaler eenvoudig zijn bank verzoeken de Incasso terug te draaien. Een groot aantal banken (licentiehouders) biedt deze faciliteit overigens aan via hun website.

Grafiek 14

Incassobetalingen en storneringen

2009; aandelen in procenten

Meer meldingen onterechte Incasso's...

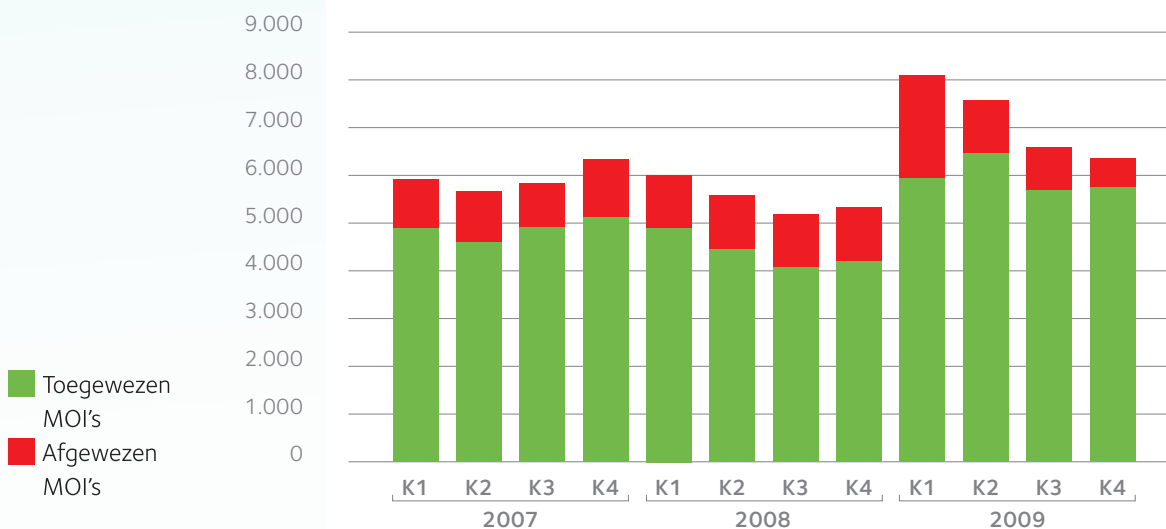
...mede door kritischer
houding consument.

In 2009 werd ongeveer 28.000 keer een beroep gedaan op de MOI-procedure, meer dan in voorgaande jaren (grafiek 15). Voor dit laatste zijn geen duidelijke redenen aanwijsbaar. Mogelijk zijn consumenten zich meer bewust geworden van het kunnen toepassen van deze procedure. In 90% van deze gevallen werd het beroep toegewezen en werd het bedrag teruggeboekt. Indien banken onderling een geschil hebben over een onterechte Incasso kunnen zij een beroep doen op een hiertoe ingestelde Geschillencommissie Melding Onterechte Incasso. Deze commissie geeft licentiehoudende banken een bindend advies over de oplossing van het dispuut. In 2009 werd geen beroep gedaan op deze commissie.

Grafiek 15

Meldingen Onterechte Incasso's (MOI's)

Aantallen

Regelgeving en certificering

De regelgeving van Incasso voorziet in een stelsel van risicobeperkende maatregelen met het oog op fraudepreventie. Een deel van deze maatregelen voorziet in controles zodra de Incasso's door de incassant bij zijn bank worden aangeboden. Deze zijn veelal gebaseerd op tussen de bank en incassant in het Incassocontract afgesproken limietwaarden (zoals een maximaal bedrag per Incassotransactie en een maximaal aantal aan te leveren Incassotransacties). De afgelopen jaren waren de meeste contracten al voorzien van limietwaarden. In 2009 zijn de nog resterende contracten, waarbij dat niet het geval was, op verzoek van Currence, door de banken voorzien van limieten. De fraudepreventie wordt hierdoor bevorderd. Overigens deed zich – afgaande op de meldingen van de banken aan Currence – in 2009 nagenoeg geen fraude voor met Incasso. Wel werden enkele pogingen daartoe ondernomen. Mede door de werking van de preventieve maatregelen konden deze tijdig worden gestopt.

**Machtiging via internet
niet geldig...**

**...en wacht op Europese
standaard.**

Incasso wordt regelmatig gebruikt voor betalingen van aankopen via het internet, waarbij vaak niet voldaan wordt aan de eis van een schriftelijke machtiging van de betaler. Het gevolg hiervan is dat de betaler dit soort Incasso's gedurende dertien maanden kan laten terugboeken door zijn bank. Webwinkeliers, die geen schriftelijke machtiging van de betaler vragen, nemen hierbij bewust een risico en zijn pas na afloop van de MOI-periode zeker van de betaling. Gelet op de bestaande marktbehoefte en het feit dat de consument bij deze (niet legale) vorm van Incasso sterk wordt beschermd, is deze praktijk tot nu toe oogluikend toegestaan. Currence is evenwel van mening dat hier spoedig een einde aan moet komen. In dit kader wordt al enige tijd met de licentiehouders gesproken over het realiseren van een specifiek op internetgebruik toegespitste (digitale) machtiging. Hierbij is geconcludeerd dat deze bij voorkeur gebaseerd moet zijn op Europese standaarden en op de Europese incasso. Hieraan wordt momenteel op Europees niveau gewerkt. De realisatie hiervan zal echter nog enige tijd vergen.

In 2009 is de regelgeving van Incasso aangepast aan de Europese Richtlijn Betaaldiensten (zie hierna).

Eind 2009 waren er 50 licentiehouders voor Incasso (2008: 53). Twee kleine banken zegden hun licentie op, terwijl twee banken integreerden tot één instelling. Net als in 2008 waren vijf bedrijven als certificaathouder geregistreerd.

Richtlijn Betaaldiensten

**PSD biedt consument
belangrijke verbeteringen.**

Per 1 november 2009 is de Europese Richtlijn Betaaldiensten (Payment Services Directive; PSD) in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Voor Incasso heeft de Richtlijn vooral betrekking op (gunstiger) productvoorwaarden voor de consument. De consumentenbescherming wordt hierdoor versterkt. De meest belangrijke wijzigingen voor Incasso betreffen:

- de periode waarbinnen de betaler het recht heeft tot terugboeking. Deze is verlengd van dertig kalenderdagen tot acht weken (56 kalenderdagen);
- de periode waarbinnen een beroep kan worden gedaan op de procedure Melding Onterechte Incasso. Deze is verlengd van twaalf naar dertien maanden vanaf het moment van afschrijving van de Incassotransactie;
- de invoering van de mogelijkheid voor de betaler de Incassobetaling tot en met één werkdag voorafgaand aan de datum van debitering bij zijn bank te herroepen. De bank draagt er dan vervolgens zorg voor dat de desbetreffende transactie niet wordt uitgevoerd.

Currence brengt aantal Incassovarianten terug.

Currence heeft haar regelgeving met ingang van 1 november jl. aan de nieuwe wetgeving aangepast. In dit kader hebben ook de banken hun Incasso-overeenkomsten met incassanten aangepast en zijn consumenten geïnformeerd over de wijzigingen van de PSD (die overigens op een breder terrein betrekking hadden dan alleen Incasso). Tegelijkertijd heeft Currence van de gelegenheid gebruik gemaakt het aantal Incassovarianten terug te brengen tot de meest gebruikte. Daarnaast zijn de verschillen in terugboekingsrechten tussen telefonisch en schriftelijk afgegeven machtigingen komen te vervallen. Dit betekent een vereenvoudiging van het productassortiment, hetgeen de helderheid bevordert.

Tabel 2
Incassovarianten en storneringsrecht debiteur (betaler)

Variant	Storneringsrecht Incasso tot 1-11-2009	Storneringsrecht Incasso na 1-11-2009	Storneringstermijn Europese Incasso
Doorlopende Machtiging Algemeen	Gedurende 30 kalenderdagen	Gedurende 8 weken	Gedurende 8 weken
Doorlopende Machtiging Kansspelen	Geen ☎ 5 werkdagen ¹	Geen	(Nog) geen variant beschikbaar
Eenmalige Machtiging	Geen ☎ 30 kalenderdagen ¹	Geen	8 weken
Doorlopende Machtiging Bedrijven ²	Gedurende 5 werkdagen	Gedurende 5 werkdagen	Geen

¹ Bij een telefonische afgegeven machtiging
² Voor de zgn. Veilingincasso geldt geen storneringsrecht

Europese incasso zal op termijn de Nederlandse vervangen.

Banken uiterlijk 1 november 2010 klaar voor afboeken Europese incasso's.

Invoering Europese incasso vereist van veel partijen inspanningen...

Incasso en Europa

De Europese banken kunnen sinds november vorig jaar, na het van kracht worden van de PSD, hun klanten de mogelijkheid bieden om te incasseren en betalen met de Europese incasso (de zogenaamde SEPA Direct Debit; SDD). Dit nieuwe, voor heel Europa uniforme product, kan zowel in eigen land als grensoverschrijdend worden gebruikt. Met name voor internationaal georiënteerde bedrijven en consumenten betekent de Europese incasso dan ook een belangrijke verbetering. Daarnaast kan de Europese incasso leiden tot schaalvoordelen in de verwerking, waardoor de concurrentie op de Europese betaalmarkt wordt bevorderd. De Europese incasso zal, na een ruime overgangsperiode, de huidige nationale Incasso vervangen.

In september 2009 heeft de Europese Raad, na goedkeuring door het Europese Parlement een Verordening aangenomen. Deze vereist onder meer dat banken uiterlijk 1 november 2010 Europese incasso's bij hun klanten moeten kunnen afboeken. Naar verwachting zullen de Nederlandse banken medio 2010 al hiervoor gereed zijn. Zodra banken in de gelegenheid zijn incasso's te kunnen afboeken, kunnen bedrijven hun klanten met de Europese incasso gaan incasseren.

Door de European Payments Council (EPC) zijn standaarden en regels opgesteld voor de Europese incasso. Als basisvarianten gelden hierbij de doorlopende incasso en de eenmalige incasso, beide met een terugboekingsrecht van acht weken (tabel 2). Daarnaast zal er vanaf 2010 een specifieke, op het bedrijfsleven toegespitste, variant beschikbaar komen, waarbij de betaler geen terugboekingsrecht heeft.

Omdat het productassortiment voor Incasso in ons land breder is dan oorspronkelijk door de EPC was voorzien, hebben de Nederlandse banken de EPC voorgesteld ook enkele andere in ons land veel voorkomende varianten (doorlopende machtiging kansspelen, eenmalige machtiging, beide zonder storneringsmogelijkheid) in het palet van Europese incassoproducten op te nemen. In dit kader heeft de EPC inmiddels besloten een niet-storneerbare incassovariant te ontwikkelen, die zowel op eenmalige als doorlopende incasso's kan worden toegepast. Zoals uit tabel 2 blijkt, bestaat een doorlopende, niet-storneerbare incassovariant momenteel in ons land alleen voor kansspelen. In 2010 zal er meer duidelijkheid komen over de voorwaarden voor het gebruik van een dergelijke variant van de Europese incasso.

De verschillen tussen de huidige Nederlandse Incasso en de Europese incasso zijn beperkt. Voor de Nederlandse consumenten verandert er, naast de eerder genoemde wijzigingen als gevolg van de PSD, functioneel dan ook betrekkelijk weinig, afgezien van het bredere geografische bereik. Voor incassanten geldt dat zij hun systemen en debiteurenadministratie aan de nieuwe standaarden moeten aanpassen, de incasso-opdrachten eerder bij hun bank moeten aanleveren en de opdrachten van elektronische machtigingsinformatie moeten voorzien. De bank van de debiteur kan, maar is hiertoe volgens het Europese Rulebook niet verplicht, als onderdeel van het risicomangement vooraf actief controles uitvoeren op deze informatie, door bijvoorbeeld deze eerst aan de debiteur ter verificatie aan te bieden (zie voor Nederland: hierna). Uit oogpunt van

**...huidige Machtigingen
blijven ook geldig voor
Europese incasso's.**

**Door alerteringservice
krijgt consument incasso-
melding vooraf.**

**Einddatum vervanging
door Europese producten
nog niet bekend.**

veiligheid is dat een verbetering. Daarnaast geldt natuurlijk als voorwaarde voor introductie op de markt dat alle banken en verwerkers hun systemen aan de Europese incasso hebben aangepast. Naast investeringen vergt dat een substantiële doorlooptijd.

Een mogelijk obstakel voor de introductie van de Europese incasso betrof de vraag of de huidige machtigingen die consumenten voor het gebruik van de nationale incasso's hebben afgegeven, eveneens voor Europese incasso's mogen worden gebruikt. In Nederland is vastgesteld dat dit voor de meest voorkomende machtiging, de Doorlopende Machtiging Algemeen, niet op problemen stuit.

Zoals hiervoor reeds is aangegeven, kent de Nederlandse Incasso een uitgebreid stelsel van risicomanagement. Nederlandse banken hebben in het Europese overleg verzocht een dergelijk vorm van risicomanagement ook voor de Europese incasso te introduceren. Daarop is in de regelgeving voor de Europese incasso een aantal principes voor risicobeheersing opgenomen. De concrete invulling daarvan wordt evenwel overgelaten aan de banken afzonderlijk (of collectief per land). De verwachting is dat Nederlandse banken zullen afspreken de desbetreffende regels, die voor de huidige Incasso in de Currence regelgeving zijn opgenomen, voor de Europese incasso te continueren. In dit kader zal ook voor consumenten de mogelijkheid blijven bestaan betaalrekeningen voor (Europese) incasso's of voor bepaalde incassanten (waaronder buitenlandse) te kunnen blokkeren. Voorts zijn de Nederlandse banken voornemens een zogenoemde alerteringservice aan hun klanten aan te bieden. Deze dienst zorgt ervoor dat de consument bij een eenmalige en in ieder geval bij de eerste betaling van een doorlopende Europese incasso vooraf een melding krijgt (via een SMS-bericht, e-mail of via het systeem van internetbankieren). Elke bank kan hierbij zijn eigen keus maken. Het aanbieden door Nederlandse banken van de mogelijkheid tot (selectieve) blokkades en de alerteringservice komt tegemoet aan de wensen van de Consumentenbond.

De Europese incasso zal de komende jaren geleidelijk worden ingevoerd en de huidige Incasso vervangen. Het afgelopen jaar was onder meer de vraag of aan de nationale producten een einddatum moet worden gesteld, onderwerp van internationale consultatie en overleg. Een concrete einddatum bevordert een migratie naar Europese producten waardoor de kosten voor dubbele systemen beperkt kunnen worden gehouden. Deze discussie is nog niet afgerond. Inmiddels is in het Europese Parlement een resolutie aangenomen waarin de Europese Commissie wordt verzocht snel duidelijkheid te verstrekken over een einddatum.

Over de Europese incasso, de daarop betrekking hebbende regels en de – door Nederlandse banken – te nemen risicobeperkende maatregelen heeft Currence geen zeggenschap, omdat de Europese incasso geen product is van Currence.

Incasso of Acceptgiro?

Uit onderzoek blijkt dat het Nederlandse publiek het product Incasso – op een schaal van tien – waardeert met gemiddeld een cijfer 7,7 en Acceptgiro met een cijfer 7,5. Slechts 7% van de consumenten geeft beide producten een waardering beneden het cijfer 6. Ondanks deze gelijkogende waarderingen, loopt de voorkeur van consumenten per gebruikstype van deze producten sterk uiteen. Periodiek terugkerende betalingen betaalt de consument het liefst met Incasso, terwijl voor eenmalige betalingen sterk de voorkeur uitgaat naar Acceptgiro (zie tabel). Bij terugkerende betalingen winnen het gemak en de zekerheid van de automatische Incasso het van de Acceptgiro. Bij de eenmalige betaling bepaalt de consument zelf het liefst het moment van betaling om controle en overzicht te houden en gaat de voorkeur uit naar de Acceptgiro. Van de consumenten geeft zelfs 28% aan dat Acceptgiro altijd de voorkeur geniet. Overigens wijkt het feitelijke gebruik door de consument van zijn voorkeur af. In de praktijk betaalt slechts 2% altijd met Acceptgiro en volgt 26% van de consumenten derhalve niet zijn primaire voorkeur. Situationele factoren spelen hierbij een rol, zoals tariefsdifferentiatie tussen beide producten (korting of tariefheffing) of het ontbreken van het kunnen betalen met Acceptgiro. Van de consumenten geeft 89% aan in de praktijk beide producten te gebruiken en 9% altijd Incasso.

Voorkeur van consument voor Incasso en Acceptgiro

	Incasso	Acceptgiro
Product voorkeur bij:		
– terugkerende betaling	61%	.
– eenmalige betaling	.	61%
– altijd Incasso	11%	.
– altijd Acceptgiro	.	28%
Feitelijk gebruik:		
– beide	89%	89%
– alleen Incasso	9%	.
– alleen Acceptgiro	.	2%

Onderstaande grafiek laat zien dat de beide producten breed worden gebruikt. Incasso wordt het meest gebruikt voor het betalen van financiële diensten (hypotheken, sparen, zorgverzekeringen) en voor het betalen van nutsvoorzieningen (elektriciteit, gas, water en telefoon). Acceptgiro wordt relatief vaak gebruikt voor betalingen aan de overheid (belastingen, boetes etc.).

Herkomst betalingen met Incasso en Acceptgiro

2009; aantallen in procenten van het totaal

Totaal Incasso: 1,27 miljard

Totaal Acceptgiro: 162 miljoen

Toelichting: De verdeling is gebaseerd op de 'top 1000' grootste incassanten.

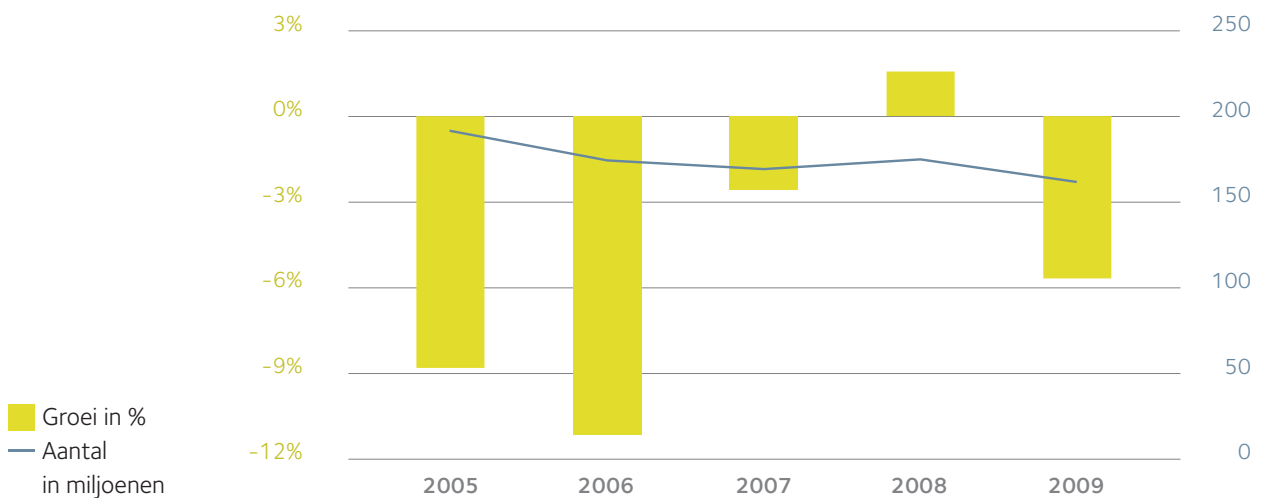

Steeds meer Acceptgiro's worden via internet betaald.

Acceptgiro

Na de korte opleving in 2008, heeft de dalende beweging in het aantal verwerkte Acceptgiro's zich in 2009 verder voortgezet. In 2009 nam het aantal met 5,6% af tot 162 miljoen (grafiek 16). Ook in 2009 bleef het aantal Acceptgiro's die consumenten via internetbankieren betalen toenemen. Inmiddels wordt circa 70% van alle Acceptgiro's via internetbankieren betaald (een toename van 50% ten opzichte van 2005). Overigens bestempelen niet alle banken een via internetbankieren ingebrachte Acceptgiro als een Acceptgiro. Een deel classificeert een dergelijke betaling als een normale overboeking, waardoor deze niet in de Acceptgirostatistiek wordt meegeteld. Indien hier doorheen wordt gekeken, dan ligt het aantal betalingen dat op basis van een Acceptgiro wordt geïnitieerd aanzienlijk hoger dan bovenvermelde 162 miljoen en lijkt er geen sprake te zijn van een afnemning in het gebruik van de Acceptgiro (grafiek 17). Ondanks de hierboven geschetste dalende ontwikkeling, blijft de Acceptgiro dan ook een belangrijke rol vervullen in het betalingsverkeer. Wel blijkt zich een substitutie voor te doen naar efficiëntere vormen van betalen (Incasso, iDEAL).

Grafiek 16
Verwerkte Acceptgiro's

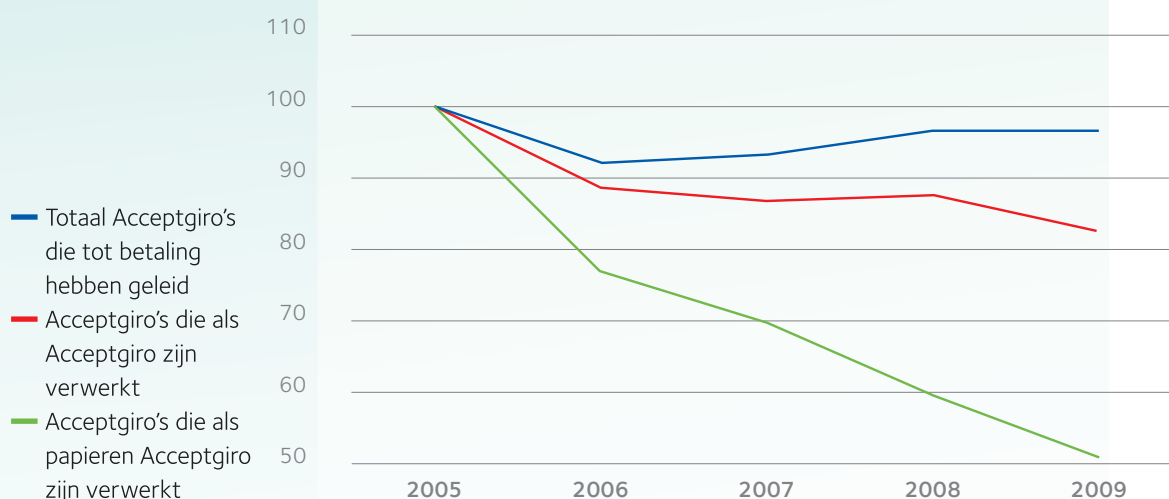

Consumenten waarderen eenvoud en gemak Acceptgiro.

Digitalisering kan kosten betalingsverkeer beperken.

In 2009 werd nog circa 30% van de Acceptgiro's als papieren Acceptgiro's aangeboden. Uit onderzoek is gebleken dat ongeveer 40% van de consumenten die papieren Acceptgiro's aanbieden niet over internetbankieren beschikt. De groep die hier wel over beschikt (60%) geeft aan een duidelijke voorkeur te hebben voor het gebruik van de papieren Acceptgiro. Een van de redenen die zij hiervoor opgeven is, dat zij hierdoor minder handelingen hoeven te verrichten door het niet te hoeven overtypen van de gegevens in het systeem van internetbankieren. Ook zeggen zij het makkelijker te vinden meerdere (papieren) Acceptgiro's tegelijk te kunnen verzenden (sneller, minder inspanning). Het stimuleren van digitale nota's, die direct en zonder extra handelingen in de internetbankieren-omgeving kunnen worden afgewikkeld, zou de papierstroom aanzienlijk verder kunnen beperken. Dit geldt overigens ook voor de verzendende kant. Het versturen van papieren facturen met bijbehorend Acceptgiroformulier is bij een groot aantal bedrijven namelijk nog steeds usance. Een toenemend gebruik van digitaal factureren, zowel gericht op de consument (digitale nota) als op bedrijven ('e-invoicing'), kan sterk bijdragen aan het beperken van maatschappelijke kosten op dit gebied. De afgelopen jaren hebben marktpartijen hiertoe initiatieven genomen. Een aantal banken biedt de consument inmiddels de mogelijkheid digitale nota's in de internetbankieren-omgeving te ontvangen. Tussen de overheid en representatieve organisaties van ondernemers is afgesproken dat ondernemers in 2010 minimaal 10% van hun facturen aan overheden digitaal zullen versturen. Het streven is erop gericht dit aandeel tot 80% te laten toenemen in 2014.

Grafiek 17
Acceptgiro's
 Jaarultimo's; indexcijfers (2005=100)

Toelichting: Het verschil tussen het totaal aantal Acceptgiro's, dat tot betaling heeft geleid, en het aantal dat als Acceptgiro is verwerkt, betreft Acceptgiro's die als normale overboeking zijn verwerkt. Omdat de startniveaus in 2005 verschillend zijn, kunnen de absolute verschillen niet uit de grafiek worden afgeleid.

Ondanks de verwachting dat het aantal als Acceptgiro verwerkte betaalopdrachten de komende jaren verder zal teruglopen, wordt voorzien dat de marktbehoefte voor dit product voorlopig blijft bestaan. In dit kader heeft Currence, op basis van een marktconsultatie en na overleg met haar licentiehouders, in 2009 besloten de Acceptgiro aan de Europese eisen aan te passen. Inmiddels is hiervoor een project gestart, waarbij banken en eindgebruikers nauw zijn betrokken.

Eind 2009 waren er 39 licentiehouders Acceptgiro (2008: 41), terwijl het aantal certificaathouders met twee verminderde tot negen. Het aantal drukkerijen dat met Currence een overeenkomst heeft gesloten voor het mogen drukken van Acceptgiroformulieren bleef met 45 gelijk aan dat van 2008. Het aantal servicebureaus dat een overeenkomst heeft gesloten voor het mogen beprinten van Acceptgiroformulieren steeg met elf tot 376.

Acceptgiro aangepast aan Europese eisen.

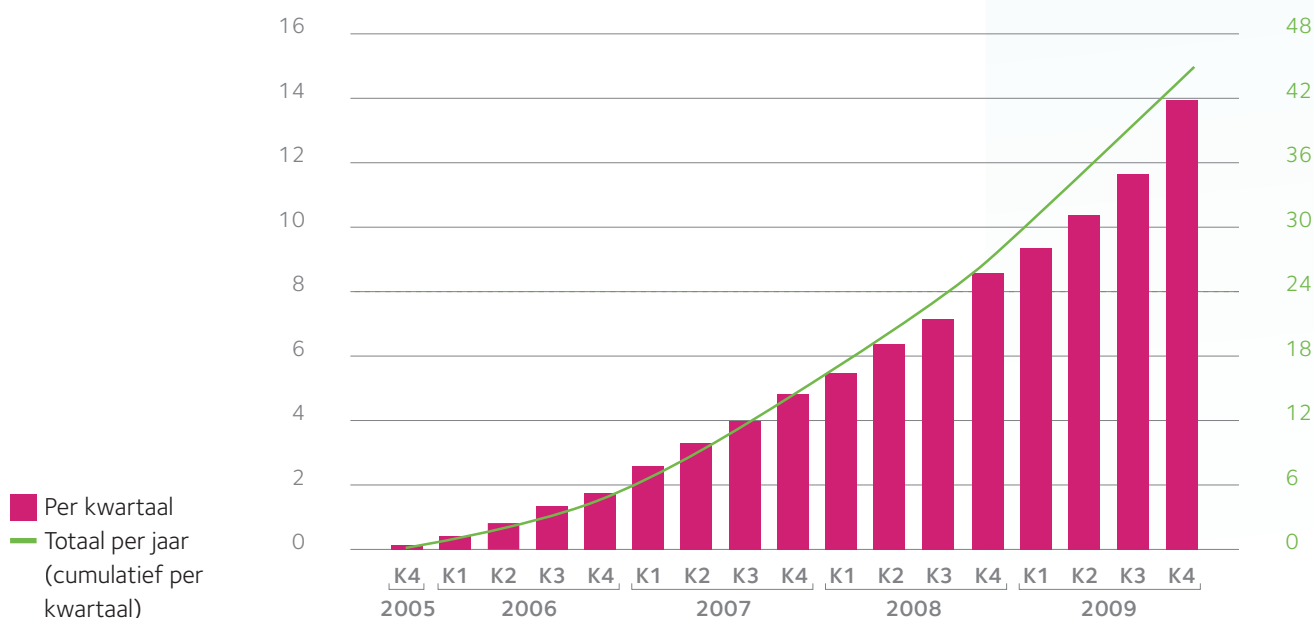
iDEAL groeit spectaculair en vervangt inefficiënte betaalmethoden.

iDEAL

iDEAL en de markt

In 2009 bleef de groei van iDEAL sterk toenemen. Het aantal transacties steeg met 63% tot 45 miljoen (grafiek 18), terwijl de omzet die met iDEAL werd afgerekend een niveau bereikte van bijna 3,4 miljard euro (2008: 2,1 miljard euro). Onder invloed hiervan nam het marktaandeel van iDEAL verder toe. De populariteit van iDEAL onder Nederlandse consumenten steeg ook in 2009. Van de op internet kopende consumenten prefereert inmiddels 53% iDEAL als betaalmethode (2008: 42%), gevolgd door 21% voor Acceptgiro (grafiek 19). Naast een grotere voorkeur voor iDEAL, betalen ook daadwerkelijk steeds meer consumenten met iDEAL. In 2009 gaf 47% van de consumenten aan hun laatste webaankoop met iDEAL afgerekend te hebben, hetgeen aanzienlijk meer is dan de jaren daarvoor (grafiek 20). Deze grafiek laat ook zien dat de opmars van iDEAL vooral ten koste is gegaan van minder efficiënte, offline betaalmethoden, zoals Acceptgiro en overboekingen. Daarmee bleef ook in 2009 iDEAL verreweg de meest populaire betaalmethode op internet.

Grafiek 18
iDEALbetalingen
Aantallen in miljoenen

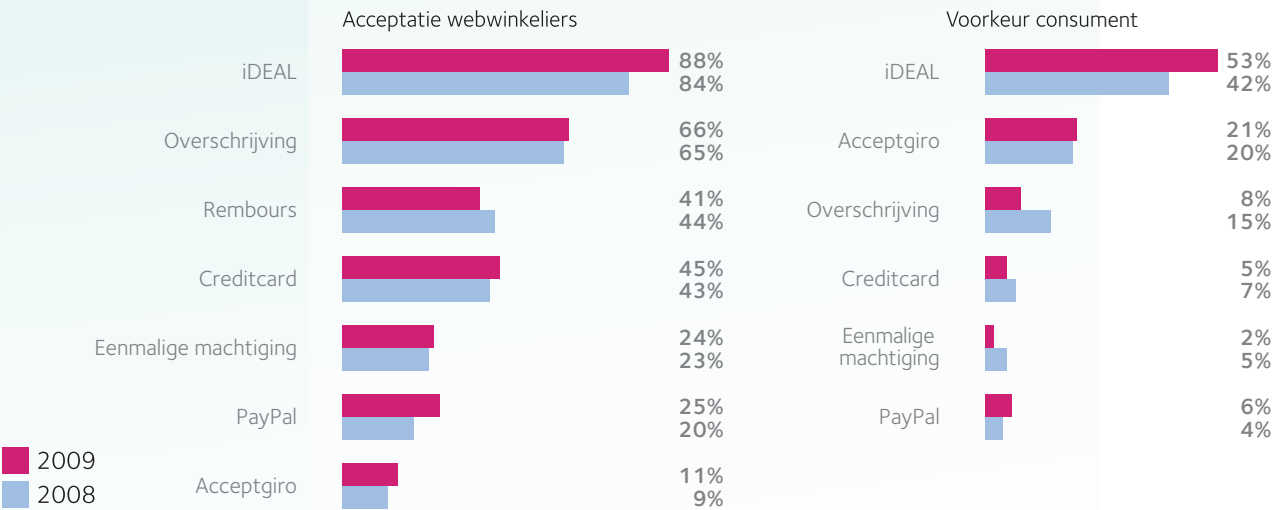
Meer banken bieden iDEAL aan, 25% meer webwinkels accepteren iDEAL...

In 2009 namen ook de mogelijkheden om met iDEAL te betalen verder toe. Het aantal webwinkels dat iDEAL als betaalmethode aanbiedt, steeg van ruim 12.000 in 2008 tot ruim 15.000 in 2009. Van de 'top 1000' webwinkels biedt 88% iDEAL aan (grafiek 19). Ook het

...voorkeur consument voor iDEAL stijgt sterk.

aantal banken dat iDEAL aan haar klanten aanbiedt, groeide in 2009 verder. Friesland Bank, RBS, SNS Regiobank en ASN Bank traden toe als licentiehouder, waardoor nu bijna iedere Nederlander die over internetbankieren beschikt, iDEAL kan gebruiken. In 2010 zullen ook Triodos Bank en Van Lanschot als licentiehouder toetreden.

Grafiek 19
 Betaalmiddelen online winkelen
 2009

Bron: Blauw Research

iDEAL ook vaak gebruikt voor non e-commerce.

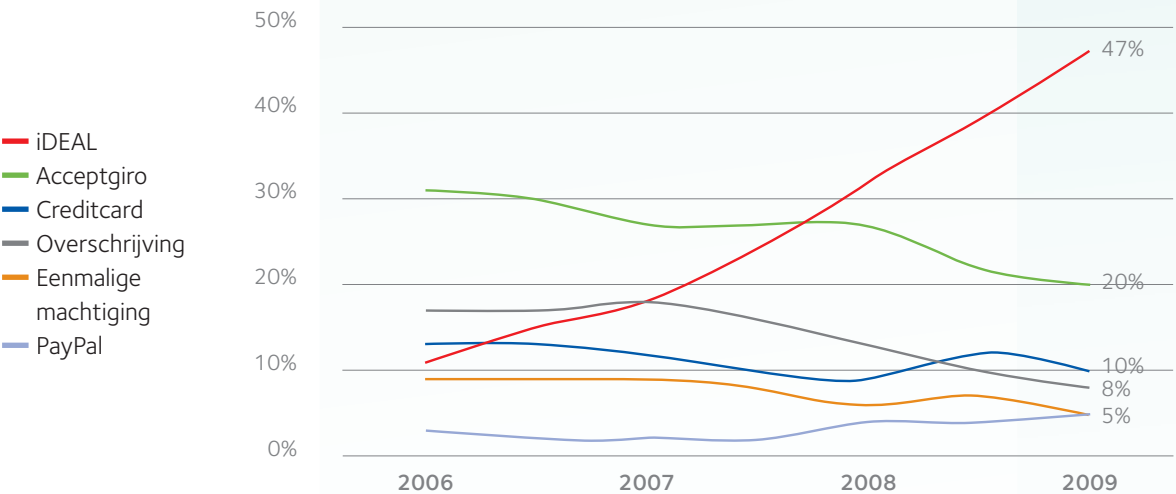
Opvallend is dat iDEAL ook steeds meer als betaalmethode buiten de traditionele ‘e-commerce’ wordt gebruikt. Hierbij valt te denken aan het betalen van toegangs- en vervoersbewijzen, vergunningen en aktes (gemeentes). Ook bij het vullen van zogenoemde ‘e-wallets’ is iDEAL populair. Dit zijn tegoeden in een digitale portemonnee, die worden aangewend voor door- gaans kleine betalingen met een laag veiligheidsniveau, in situaties waar een iDEALbetaling te bewerkelijk is (bijvoorbeeld bij het downloaden van muziek of online deelnemen aan spel- tjes).

Aan het succes van iDEAL liggen verschillende factoren ten grondslag. Het concept van eenvoudig, gemakkelijk en vooral veilig betalen via internet slaat bij consumenten enorm aan, terwijl acceptanten de real time gegarandeerde betaling zeer waarderen. Daarnaast is een belangrijke factor voor succes geweest de samenwerking tussen de betrokken partijen bij de totstandkoming van iDEAL. Banken die iDEAL hebben ontwikkeld streefden een gezamenlijk doel na, waarbij men tevens oog had voor de belangen en wensen van webwinkeliers en van consumenten. Vervolgens is het product op de markt aangeboden met ondersteuning van de thuiswinkelbranche, is het eigendom en productmanagement bij Currence ondergebracht en

iDEAL sterkste financiële merk van Nederland.

heeft (gezamenlijke) marktcommunicatie het gebruik verder gestimuleerd. Mede onder invloed hiervan kon iDEAL binnen drie jaar een leidende positie opbouwen in de markt voor online betalingen en is iDEAL niet meer weg te denken uit de Nederlandse e-commerce. Dit werd nog eens bevestigd doordat iDEAL als sterkste financiële merk uit de bus kwam in een onderzoek van het European Institute for Brand Management naar de meest onmisbare merken voor de Nederlandse consument.

Grafiek 20
Gebruik betaalmiddelen bij laatste online aankoop
In procenten van het aantal online kopers

Bron: Blauw Research

Regelgeving en certificering

Met het toegenomen gebruik wordt een hoge en stabiele beschikbaarheid van iDEAL steeds belangrijker. Hoewel iDEAL als systeem nog nooit integraal onbeschikbaar is geweest, kan het voorkomen dat een systeem van een enkele individuele bank tijdelijk buiten gebruik is, door bijvoorbeeld onderhoud of een storing. Een iDEALbetaling, waarbij deze bank als betalende of ontvangende partij is betrokken, komt dan niet tot stand. Een nieuwe release van de iDEAL-standaard en een verbetering van interne procedures bij een groot deel van de banken, hebben ertoe bijgedragen dat de beschikbaarheid van het systeem als geheel in 2009 kon toenemen. Ook verbeteringen in regels en procedures op het gebied van operationele afspraken tussen banken zijn hierbij van nut gebleken. Om het inzicht bij marktpartijen over (dreigende) onbeschikbaarheid te vergroten, is in 2009 een centraal meldpunt in gebruik genomen. Dit dient ertoe actuele informatie over (acute) onbeschikbaarheid en voorgenomen onderhoud aan de systemen voor alle betrokkenen real time zichtbaar te maken. Deze meldingsdienst voorziet inmiddels in een grote behoefte bij marktpartijen.

Centraal Meldpunt voor onbeschikbaarheid iDEAL in gebruik.

Rollenmodel iDEAL uitgebreid met Collecting PSP's.

In 2009 is aan de regelgeving een nieuwe rol voor zogenaamde Collecting Payments Service Providers (CPSP's) toegevoegd. Voor deze rol kunnen daarvoor in aanmerking komende marktpartijen zich laten certificeren. CPSP's zijn dienstverlenende partijen die voor acceptanten van iDEAL (webwinkeliers) als 'collectant' fungeren voor de betalingen met iDEAL en doorgaans ook voor andere betaalmethoden. Hierdoor hoeven acceptanten maar met één partij een contract af te sluiten en ook maar eenmalig een integratie in hun webshop te (laten) verzorgen om toch een groot aantal betaalmethoden te kunnen aanbieden. De CPSP ontvangt daarbij de gelden van de betaler en vergoedt deze op zijn beurt door aan de acceptant. Sedert de start van iDEAL zijn deze CPSP's een prominente plaats gaan innemen bij iDEAL (ongeveer de helft van de iDEAL acceptanten werkt met een CPSP). Dit vormde dan ook aanleiding deze categorie dienstverleners als een volwaardige en herkenbare partij in het rollenmodel van iDEAL op te nemen. Op de achtergrond speelde hierbij dat CPSP's tot dan toe onder verantwoordelijkheid van banken vielen. Dit bevorderde niet de eenduidigheid en transparantie. Dit komt enerzijds omdat de meeste CPSP's contracten hebben afgesloten met meerdere banken, waardoor onduidelijk is welke bank de eindverantwoordelijke partij is voor de CPSP. Anderzijds wordt het toezicht op naleving van de regelgeving uitgevoerd door een partij die in commercieel opzicht ook actief is op de markt voor iDEAL. Dit zou tot ongewenste situaties kunnen leiden. Door de rollen van beide partijen te scheiden, wordt dit voorkomen. Overigens blijven in de nieuwe situatie CPSP's als certificaathouder een contractuele relatie onderhouden met een licentiehoudster, aangezien deze laatste formeel als commerciële (hoofd)aanbieder van iDEAL aan webwinkeliers en CPSP's fungeert. Licentiehouders zijn tot op heden uitsluitend banken.

CPSP's die willen toetreden moeten aantoonbaar, blijkend uit een succesvol doorlopen auditproces, aan de gestelde regelgeving voldoen. Bestaande marktpartijen die deze diensten al verlenen, komen in aanmerking voor een ontheffing van maximaal twaalf maanden. Binnen deze termijn moet voldaan zijn aan de gestelde eisen. Aan het einde van het verslagjaar hadden vijftien partijen een certificaatovereenkomst ondertekend en waren nog tien partijen hiervoor hun voorbereidingen aan het treffen. Na de zomer van 2010 zullen uitsluitend nog gecertificeerde partijen als CPSP actief kunnen zijn.

Gezien de aard van hun werkzaamheden zijn CPSP's overigens ook betaalinstanties in de zin van de Richtlijn Betaaldiensten, die per 1 november 2009 in werking is getreden. Dit betekent onder meer een verplichte inschrijving in het Register financiële ondernemingen dat DNB bijhoudt. Daarnaast bestaat voor betaalinstanties sinds 1 november ook de mogelijkheid licentiehoudster te worden van iDEAL. Hiervoor heeft echter nog geen partij uit deze categorie een aanvraag gedaan.

Periodiek voert Currence integrale risico-analyses uit op haar producten. In dit kader heeft Currence in 2009 een externe partij gevraagd een end-to-end risicoanalyse op iDEAL uit te voeren. De uitkomsten van deze analyse brengen geen nieuwe risico's dan de al eerder, bij de opzet van iDEAL, onderkende risico's in beeld. Wel zijn enkele aanbevelingen gedaan rond de

uniforme naleving van de regelgeving bij licentiehouders en het acceptatiebeleid van nieuwe webwinkeliers. De aanbevelingen worden door Currence verwerkt in de regelgeving en procedures van iDEAL.

In 2009 herhaalde DNB, in het kader van haar overzichtstaak op betaalproducten, de vorige jaren uitgevoerde toetsing op iDEAL. DNB concludeerde in het verslagjaar dat aan de enkele nog openstaande punten uit de vorige toetsing volledig was voldaan en dat iDEAL daarmee aan alle gestelde normen voldoet.

Eind 2009 waren acht licentiehouders voor iDEAL geregistreerd: drie banken traden toe, terwijl door integratie twee banken hun licentie hebben omgezet in één licentie.

iDEAL en Europa

Het succes van iDEAL kent in andere Europese landen geen navolging. Weliswaar kennen Duitsland (giropay) en Oostenrijk (eps) een gelijksoortig systeem als iDEAL, maar het aantal transacties ligt bij deze systemen aanzienlijk lager dan bij iDEAL. In een aantal andere landen bieden banken zogenoemde mono-bank oplossingen aan, die volgens een vergelijkbaar principe werken. Hiervoor moeten webwinkeliers echter met alle aanbieders contracten afsluiten en al deze oplossingen in hun website integreren. Deze toepassingen, onder meer actief in Scandinavische landen, hebben evenwel tot nu toe niet het succes van iDEAL kunnen evenaren.

Ook het afgelopen jaar hebben Currence en de aandeelhouders van iDEAL op onder meer internationale congressen iDEAL als een succesvol voorbeeld van een efficiënte en veilige betaalmethode op internet gepresenteerd. Daarnaast zijn ook gerichte promotie-activiteiten uitgevoerd en werd in pers en vakliteratuur iDEAL frequent als voorbeeld van een succesvolle innovatie genoemd. iDEAL geniet dan ook inmiddels een brede internationale bekendheid en is in meerdere landen onderwerp van studie voor implementatie.

Voor banken in andere landen kan iDEAL een goede optie blijken te zijn. Het is een bewezen concept, efficiënt, veilig en gebruikersvriendelijk. Mede hierdoor geniet het grote waardering bij gebruikers. Voor banken betekent iDEAL een innovatie waardoor de bank-klantrelatie kan worden versterkt en waarbij – met lage implementatiekosten – bestaande infrastructuur (intensiever) kan worden gebruikt. De concurrentie met andere (soms aanzienlijk minder veilige) betaalmethoden wordt hierdoor vergroot, terwijl de tegoeden binnen de rekening courant van de banken blijven. Ondanks deze voordelen en de internationale belangstelling voor iDEAL moet worden geconstateerd dat andere landen nog geen concrete stappen hebben gezet iDEAL te omarmen. Inmiddels heeft Currence de iDEALstandaard aangepast aan de SEPA-eisen door deze onder meer te baseren op de Europese overschrijving. Hierdoor kan iDEAL in het gehele eurogebied gevoerd worden, zodra betrokken marktpartijen deze SEPA-versie hebben geïmplementeerd.

Harmonisatie online betalen van internet-aankopen verloopt moeizaam.

Europese webwinkeliers willen één Europese betaaloplossing en stellen iDEAL als voorbeeld.

Samenwerking met andere partijen moet betalen voor wereldwijde e-commerce ondersteunen.

De European Payments Council (EPC) werkt sinds 2008 aan een raamwerk voor interoperabiliteit van verschillende bancaire online betaalmethoden. De EPC heeft niet als oogmerk tot één unieke Europese betaalmethode te komen, maar verschillende (landelijke of regionale) gelijksoortige methoden op elkaar te doen aansluiten. Het beoogde 'e-Payments Framework' moet daarvoor de uitgangspunten en randvoorwaarden aangeven. Gelet op de grote onderlinge verschillen tussen de diverse participerende landen en de hiermee samenhangende verschillen in achtergrond van kennis en ervaring met bancaire online betaalmethoden, lijkt de realisatie van dit Framework een complexe en tijdrovende aangelegenheid te worden. Dit is onder meer de reden waarom bij de oplevering van het kader vertraging is ontstaan. Currence is overigens geen lid van de desbetreffende bancaire werkgroep van de EPC, maar ondersteunt wel de Nederlandse bancaire vertegenwoordigers met hun voorbereidende werkzaamheden hierbij.

Zowel de Europese koepelorganisatie van webwinkeliers (EMOTA) als de Europese Centrale Bank hebben zich het afgelopen jaar voorstander getoond van één geïntegreerde Europese betaaloplossing, zoals iDEAL. Achtergrond hiervan is dat zij vrezen dat een interoperabiliteitsbenadering zal leiden tot een lappendeken van systemen, met als gevolg hogere kosten en operationele inefficiënties. In dit kader hebben zij partijen (waaronder de EPC) opgeroepen prioriteit te geven aan het creëren van één (unieke) Europese oplossing. Currence en haar aandeelhouders hebben in dit verband afgelopen jaar buitenlandse banken uitgenodigd in iDEAL te participeren.

Om niet beperkt te blijven tot het eurogebied en – op wat langere termijn – voorbereid te zijn op een ondersteuning van een wereldwijde e-commerce ontwikkeling, is in 2008 de International Council of Payments Network Operators (ICPNO) opgericht. Met op iDEAL lijkende partijen uit onder meer de Verenigde Staten, Canada en Duitsland wordt gewerkt aan een – wat betreft geografisch bereik en geadresseerde onderwerpen – breed interoperabiliteitsmodel. In dit kader is in 2009 besloten dit interoperabiliteitsmodel tussen iDEAL en het Duitse giro pay nader uit te werken. Overigens wordt hierbij gewaarborgd dat dit model niet conflicteert met het bovengenoemde 'e-Payments Framework'.

De komende tijd zal leren of al deze ontwikkelingen convergeren naar de meest ideale oplossing.

Toelichting op de structuur, organisatie en governance van de onderneming

Structuur

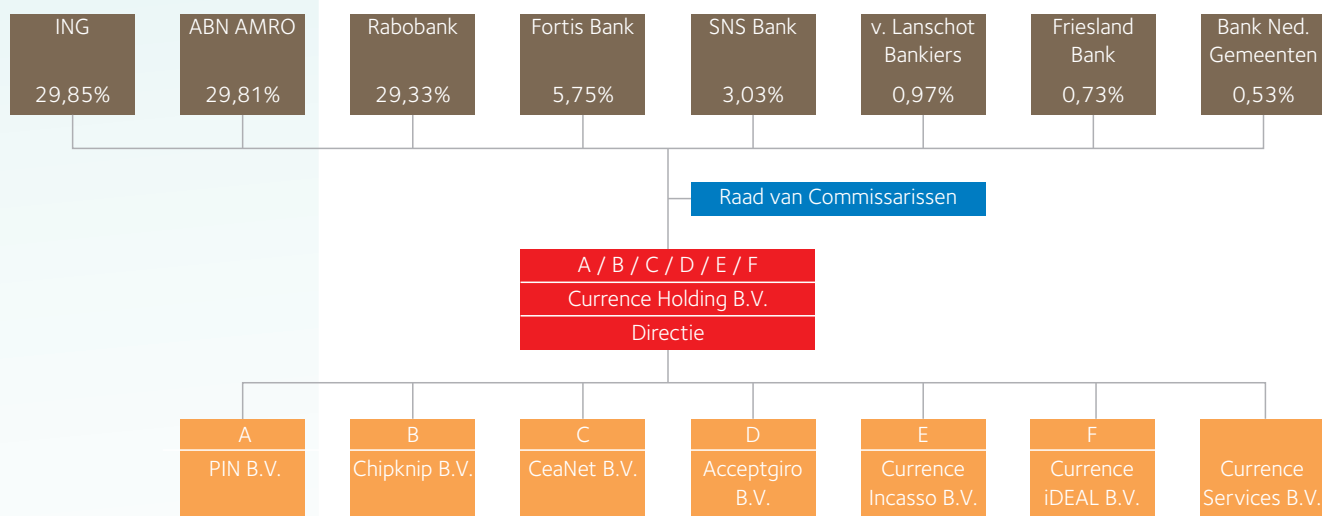
Structuur van de onderneming

Currence heeft bij haar oprichting een bijzondere structuur gekregen om maximale transparantie en flexibilisering te kunnen bereiken. Currence Holding B.V. heeft verschillende product-B.V.'s als dochteronderneming. Currence Holding B.V. heeft zogenoemde letteraandelen aan haar aandeelhouders uitgegeven (aandelen A t/m F). Iedere soort letteraandeel is verbonden met een specifieke product-B.V.

Deze structuur heeft voor Currence een aantal voordelen. Enerzijds kan hierdoor het beleid van het collectieve betalingsverkeer en de externe profilering van de onderneming als geheel beter worden verankerd. Anderzijds is er voor de verschillende producten voldoende ruimte om met bijbehorende rechten en verplichtingen in verschillende aandeelhoudersbelangen te kunnen differentiëren. Een aandeelhouder hoeft niet te participeren in alle product-B.V.'s. Per product-B.V. kunnen de belangen van aandeelhouders verschillen. In Currence iDEAL B.V. worden, in tegenstelling tot de andere productvennootschappen, de letteraandelen gehouden door drie banken (ING, ABN AMRO en Rabobank).

Om de toetreding van nieuwe aandeelhouders mogelijk te maken, zijn voorwaarden vastgelegd waaraan nieuwe (en bestaande) aandeelhouders moeten voldoen. Hierdoor ontstaat voor alle partijen een transparante marktsituatie. Zo zou bijvoorbeeld ook een niet-bank die in een bepaald betaalproduct een rol speelt in een product-B.V. kunnen deelnemen. Deze niet-bank zou dan bij Currence Holding B.V. mede-aandeelhouder kunnen worden en dan alleen voor dat specifieke product financieel risico lopen en als aandeelhouder het lange termijn beleid voor dat product kunnen goedkeuren. Door deze inrichting kunnen verschillende partijen investeren in de innovatie van betalingsverkeer.

Juridische structuur

Ieder betaalproduct is in een afzonderlijke B.V. ondergebracht. Deze product-B.V.'s zijn eigenaar van de (beeld)merkrechten, de auteursrechten en de overige (intellectuele) eigendomsrechten. Dit betekent tevens dat deze B.V.'s de contractspartijen zijn met de licentie- en certificaathouders en verantwoordelijk zijn voor de afgifte van licenties en certificaten en de daarbij behorende (nalevings)procedures. De product-B.V.'s hebben bovendien eigen financiële rechten en verplichtingen.

Organisatie

Karakter van de organisatie

Currence is een professionele, kennisgeoriënteerde organisatie die zich in een dynamische omgeving bevindt. Het is daarom van groot belang dat zij over de juiste mensen kan blijven beschikken en dat de kennis en kunde van de medewerkers zich op een blijvend hoog niveau bevindt. Aan deze aspecten besteedt Currence veel aandacht.

Currence had ultimo 2009 26 medewerkers in dienst. Daarnaast maakt Currence gebruik van enkele tijdelijke krachten.

Aansturing van de organisatie

Voor de interne besturing heeft Currence een jaarlijkse Planning & Control-cyclus ingericht. Hierin worden de door de Directie geformuleerde doelstellingen verbijzonderd naar afdelingsplannen en vervolgens naar persoonsgebonden plannen.

Om de eventuele aan de ondernemingsactiviteiten verbonden risico's en de controle op de mate waarin bovengenoemde doelstellingen worden gerealiseerd inzichtelijk te maken, werkt Currence onder meer met kwartaalrapportages. Deze dienen er mede toe om de realisatie van de voorgenomen doelstellingen te beoordelen en de bedrijfsplannen eventueel bij te sturen. Voorts wordt de ontwikkeling van de begroting en de eventueel daarmee samenhangende risico's per kwartaal geanalyseerd en beoordeeld. Deze interne risicobeheersings- en controle-systemen hebben in het verslagjaar naar behoren gewerkt.

DNB oefent uit hoofde van haar taak de veiligheid en efficiency van het betalingsverkeer te bevorderen 'oversight' uit op Currence en haar producten. In 2007 heeft DNB een initiële toetsing uitgevoerd om te beoordelen in hoeverre Currence Holding B.V. en iDEAL aan de afgesproken normen voldoen. DNB heeft toen geconstateerd dat Currence Holding B.V. volledig en iDEAL grotendeels aan de normen voldeed. Op grond van haar toetsing in 2009 heeft DNB geconcludeerd dat inmiddels ook iDEAL aan alle normen voldoet. In 2009 heeft DNB PIN getoetst aan het nieuwe Europese oversight raamwerk voor kaartbetalingen. Uit dit onderzoek is gebleken dat PIN voldoet aan alle vijf standaarden uit dit raamwerk.

Corporate Governance

Corporate Governance Code

Currence hecht veel waarde aan een goed ondernemingsbestuur. Currence volgt in overwegende mate de Corporate Governance Code. Een aantal principes en best practice bepalingen van de Code is niet op Currence van toepassing, omdat Currence een niet-beursgenoteerde onderneming van beperkte omvang is.

Onafhankelijke governance

Onafhankelijk opereren is een randvoorwaarde voor het uitvoeren van de missie en het functioneren van Currence. De governancestructuur van Currence waarborgt haar onafhankelijkheid. De statutaire Directie opereert zelfstandig. Geen enkele marktpartij kan invloed uitoefenen op besluiten van de Directie tot toelating van (potentiële) concurrenten tot de markt. Evenmin kunnen marktpartijen zodanige invloed uitoefenen dat er sprake zal zijn van een oneigenlijke uitsluiting van (potentiële) marktpartijen of een belemmering van de innovatie.

De onafhankelijke Raad van Commissarissen adviseert en houdt toezicht op de Directie. De Raad functioneert in het belang van de onderneming en haar dochtermaatschappijen en houdt daarbij de belangen van alle stakeholders in het oog.

Omdat de aandeelhouders zelf partij zijn op de markt van het betalingsverkeer hebben zij naast de wettelijke bevoegdheden, mede gelet op de mededingingseisen, geen bevoegdheden ten aanzien van het commerciële beleid van Currence, de toelating van nieuwe toetreders en de vaststelling van de regelgeving en productwijzigingen. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft alleen in uitzonderlijke gevallen een specifieke goedkeuringsbevoegdheid indien productwijzigingen leiden tot ingrijpende veranderingen, en daarmee investeringen, in de infrastructuur van het betalingsverkeer.

De onafhankelijkheid van Currence wordt nog eens extra gewaarborgd door een onafhankelijke beroepsmogelijkheid bij het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI). Hier kunnen licentie- en certificaathouders en toetreders tegen een uitspraak of sanctie van Currence in beroep gaan. Tot nu toe hebben geen beroepszaken gediend.

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) heeft in het kader van haar op 19 april 2005 afgegeven positieve informele zienswijze de governance van Currence met het oog op de mededingingseisen positief beoordeeld.

Met haar onafhankelijke governance vervult Currence een, ook in Europa, unieke neutrale rol die voor de marktwerking en de regievoering in het collectieve betalingsverkeer zijn nut heeft bewezen.

Ook in het SEPA-tijdperk, waarin samenwerking en gezamenlijke afspraken nodig zullen blijven voor een soepel werkend betalingsverkeer, zal een dergelijke rol van belang blijven. Daar komt bij dat door de grotere keuzemogelijkheden, de onoverzichtelijkheid en de complexiteit van de betaalketen vermoedelijk zullen toenemen. Een neutrale partij met overzicht en deskundigheid kan aan het voorkomen van eventuele problemen en het zonodig oplossen ervan een belangrijke bijdrage leveren.

Rol voor marktpartijen

Voorafgaand aan de besluitvorming over de wijziging van producten en/of de regelgeving consulteert Currence marktpartijen. Deze wijzigingen kunnen immers direct invloed hebben op de bedrijfsvoering van stakeholders, met name die van licentie- en certificaathouders. Marktconsultaties en een structurele dialoog met stakeholders in de betaalketen van haar producten, zijn van groot belang voor het goed functioneren van Currence. Dit wordt onder meer gewaarborgd door adviesorganen van licentiehouders en groepen van certificaathouders. Deze vertegenwoordigen de klanten van Currence. Verder onderhoudt Currence met koepel-, branche- en consumentenorganisaties op regelmatige basis contacten.

Jaarrekening 2009 Currence Holding B.V. Amsterdam

Vastgesteld door de Algemene Vergadering
van Aandeelhouders, d.d. 10 mei 2010

Geconsolideerde balans per 31 december 2009

(voor resultaatbestemming)

In duizenden euro's

31-12-2009

31-12-2008

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

4.1.1 10.040

14.018

Materiële vaste activa

4.1.2 39

87

Financiële vaste activa

4.1.3 3.292

-

13.371

14.105

Vlottende activa

Handelsdebiteuren

4.1.4 478

624

Overige vorderingen en

overlopende activa

4.1.4 3.137

2.876

Liquide middelen

4.1.5 21.025

19.775

24.640

23.275

Totaal activa

38.011

37.380

Passiva

Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal

4.2.1 30

30

Agioreserve

27.097

26.996

Wettelijke reserves

643

627

Overige reserves

645

678

Resultaat boekjaar

3.950

2.442

32.365

30.773

Voorzieningen

Voorziening latente belastingverplichting

4.2.2 2.177

2.917

Voorziening pensioenen

442

380

2.619

3.297

Kortlopende schulden

Crediteuren

4.2.3 896

1.499

Belastingen

961

229

Overige schulden en overlopende passiva

1.170

1.582

3.027

3.310

Totaal passiva

38.011

37.380

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2009

In duizenden euro's

2009

2008

Bedrijfsopbrengsten

Licentie inkomsten

Overige inkomsten

Som der bedrijfsopbrengsten

Bedrijfslasten

Lonen, salarissen en sociale lasten

Overige personeelskosten en

uitbesteed werk

Afschrijvingen

Kosten merkonderhoud

Overige bedrijfskosten

Som der bedrijfslasten

Bedrijfsresultaat

Rentebaten en -lasten

Financiële baten en lasten

Resultaat voor belastingen

Belasting over resultaat

Resultaat na belastingen

	5.1				
		18.094		16.447	
		1.083		-	
			19.177		16.447
	5.2	2.949		2.903	
	5.3	1.254		1.598	
	5.4	4.119		4.072	
	5.5	4.044		3.833	
	5.6	2.438		1.602	
			-14.849		-14.008
			4.328		2.439
	5.7	928		852	
			928		852
			5.256		3.291
	5.8		-1.306		-849
			3.950		2.442

Geconsolideerde kasstroomoverzicht 2009

(Volgens de indirecte methode)

In duizenden euro's

2009

2008

Kasstroom uit operationele activiteiten

Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

4.328

2.439

Aanpassingen voor:

Afschrijvingen (im)materiële vaste activa

4.119

4.072

Overige waardeveranderingen (im)materiële
vaste activa

261

485

Mutaties voorzieningen

-677

-371

3.703

4.186

Veranderingen in werkkapitaal:

Mutatie vorderingen en overlopende activa

-115

-1.466

Mutatie kortlopende schulden en overlopende
passiva

-14

-1.404

-129

-2.870

Kasstroom uit bedrijfsoperaties

7.902

3.755

Ontvangen interest

928

852

Betaalde vennootschapsbelasting

-2.114

-1.819

Kasstroom uit operationele activiteiten

6.716

2.788

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

Investerings in (im)materiële vaste activa

94

650

-94

-650

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

Investing in effecten

-3.292

-

Uitgekeerd kapitaal

-2.460

-2.693

Informeel kapitaalstortingen

380

1.700

-5.372

-993

Mutatie saldo liquide middelen

1.250

1.145

Saldo liquiditeiten bij aanvang boekjaar

19.775

18.630

Saldo liquiditeiten per einde boekjaar

21.025

19.775

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening

1.1 Inleiding

Currence is eigenaar van de collectieve betaalproducten PIN, Chipknip, Acceptgiro, Incasso en iDEAL. De activiteiten van Currence hebben betrekking op:

- het faciliteren van marktwerking en het bevorderen van transparantie in het collectieve betalingsverkeer. In dit kader ontwikkelt en onderhoudt Currence regels (Rules & Regulations) teneinde de efficiency, veiligheid en betrouwbaarheid van haar producten te waarborgen;
- het certificeren van toetreders tot de markt en van in de markt gebruikte apparatuur (waaronder betaalautomaten) en het verstrekken van licenties en certificaten;
- het houden van toezicht op naleving van de regels;
- het onderhouden, dat wil zeggen het handhaven en vergroten, van de waarde van de collectieve betaalproducten in de markt. Hierbij moet worden gedacht aan bevordering van het productgebruik (voorlichting en promotie), productaanpassingen in antwoord op behoeften uit de markt en eventuele maatregelen ter beperking van fraude.

De opbrengsten van Currence worden gevormd door vergoedingen die licentiehouders aan Currence betalen voor het gebruik van bovengenoemde collectieve betaalproducten.

Dit jaarverslag heeft betrekking op het boekjaar 2009 van Currence en omvat de periode 1 januari 2009 tot en met 31 december 2009. Ter vergelijking zijn de cijfers over het boekjaar 2008 opgenomen.

1.2 Consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van Currence Holding B.V., gevestigd te Amsterdam, en haar groepsmaatschappijen. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin Currence Holding B.V. direct of indirect meer dan de helft van het stemgerechtigde aandelenkapitaal bezit of overheersende zeggenschap kan uitoefenen. In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd. Het betreft de volgende 100% deelnemingen:

- PIN B.V.
- Chipknip B.V.
- CeaNet B.V.
- Acceptgiro B.V.
- Currence Incasso B.V.
- Currence iDEAL B.V.
- Currence Services B.V.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening en het jaarverslag zijn opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Nederlandse Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ-richtlijnen) uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen. Alle bedragen in de tabellen luiden in € 1.000,-, tenzij anders wordt aangegeven. Alle activa en passiva worden gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs, tenzij anders vermeld. De voorgestelde winstbestemming is niet verwerkt in de balans.

2.2 Vaste activa

2.2.1 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben betrekking op de intellectuele eigendomsrechten, hierna te noemen IE-rechten. Dit staat voor het geheel aan woordmerken, beeldmerken, documentatie, formulieren, vastgelegde standaarden, software en Rules & Regulations van de collectieve betaalproducten PIN, Chipknip, Acceptgiro, Incasso en iDEAL.

Bij eerste waardering zijn de collectieve betaalproducten gewaardeerd tegen de reële waarde op het moment van verkrijging. Daarbij is deze waarde gebaseerd op de contante waarde van de te verwachten toekomstige bedrijfsresultaten. De contante waarde van de toekomstig af te dragen belastingen als gevolg van verschillen tussen commerciële en fiscale verwerking van bedrijfslasten (afschrijvingen) zijn in een latente belastingplicht opgenomen.

Van investeringen in immateriële vaste activa wordt per keer afgewogen of deze geactiveerd zullen worden. Hierbij dient aantoonbaar te zijn dat de investering leidt tot hogere toekomstige opbrengsten. Afschrijving van de immateriële vaste activa vindt lineair plaats gedurende de geschatte levensduur, vanaf het moment van ingebruikname/investering.

2.2.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijging- of vervaardigingsprijs, onder aftrek van lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur per categorie zonder rekening te houden met restwaarden.

2.2.3 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Vervolgens worden deze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere verliezen als gevolg van waardevermindering.

2.2.4 Impairment of vervreemding van vaste activa

Door de vennootschap wordt op iedere balansdatum per actief een inschatting gemaakt van de in de toekomst te genereren kasstromen. Hierbij wordt een aantal relevante grootheden in het Nederlandse en (indien van toepassing) het Europese betalingsverkeer zo goed mogelijk ingeschat. Ondanks dat hierbij zoveel mogelijk van objectieve informatie gebruik wordt gemaakt, bevat deze inschatting deels een subjectief karakter. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de netto contante waarde van de geschatte toekomstige kasstroom wordt het verschil ten laste van het resultaat geboekt. Bij het bepalen van de netto contante waarde is een disconteringsvoet gehanteerd van 6,5% (in 2008 bedroeg deze tussen de 8,5% en 15%).

2.3 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs. Belastinglatenties, voortkomend uit de opbouw van de pensioenvoorziening, zijn opgenomen tegen de contante waarde.

2.4 Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs. Tenzij anders vermeld, staan deze vrij ter beschikking aan de vennootschap.

2.5 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

2.5.1 Pensioenvoorziening

Currence heeft voor haar personeel een collectief pensioencontract afgesloten met een verzekeraar. Deze pensioenregeling is te karakteriseren als een zogenaamde toegezegd-pensioenregeling, gebaseerd op het middelloonstelsel. Onder een toegezegd-pensioenregeling wordt verstaan een regeling waarbij aan de werknemers een pensioen wordt toegezegd, waarvan de hoogte afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren.

Currence berekent vanaf het boekjaar 2008 haar pensioenverplichtingen conform RJ-richtlijnen (RJ 271.307), waarbij de verwachte toekomstige indexatieverplichtingen voor opgebouwde pensioenrechten van actieve deelnemers wordt berekend. Op basis van de uitkomsten van deze berekening is een voorziening voor indexatie gevormd die in deze jaarrekening is verwerkt.

2.5.2 Latente belastingverplichting

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente

belastingvorderingen en -verplichtingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld. Deze belastinglatenties worden gewaardeerd tegen contante waarde.

2.6 Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor resultaatbepaling

3.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. Bij de toepassing hiervan wordt voorzichtigheid betracht. Winsten worden slechts opgenomen, voor zover zij op de balansdatum zijn verwezenlijkt. Verplichtingen die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Voorzienbare verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar worden eveneens in acht genomen, indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

3.2 Opbrengstverantwoording

De licentie-inkomsten bestaan uit vergoedingen die Currence ontvangt van licentiehouders voor het gebruik van de collectieve betaalproducten waarvan Currence eigenaar is. De licentievergoedingen bestaan uit vergoedingen per transactie, een jaarlijkse vergoeding per licentiehouders en een toetredingsvergoeding voor nieuwe partijen die gebruik willen gaan maken van één van de collectieve betaalproducten van Currence. De opbrengsten van transacties worden verantwoord in het jaar waarin de transacties zijn uitgevoerd. De toetredingsvergoeding wordt verantwoord in het jaar waarin de licentieovereenkomst wordt ondertekend. De overige inkomsten bestaan uit vergoedingen voor diensten die Currence verricht voor derden met directe samenhang met één van de collectieve betaalproducten.

3.3 Bedrijfslasten

De bedrijfslasten worden bepaald op historische basis en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte economische levensduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

De personeelskosten omvatten salarissen, sociale lasten, pensioenlasten, kosten voortvloeiende uit overige secundaire arbeidsvoorwaarden, dotaties aan voorzieningen in de personele sfeer, kosten interim-krachten en overige personeelskosten.

3.4 Financiële baten en lasten

Rentebaten zijn de van derden en banken ontvangen en nog te ontvangen rente. Rentelasten zijn de aan derden en banken betaalde en nog te betalen rente, voor zover deze betrekking hebben op het verslagjaar.

3.5 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening na aftrek van vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Hierbij wordt rekening gehouden met een vrijval van de voorziening latente belastingen en overige latente belastingverplichtingen als gevolg van (tijdelijke) verschillen tussen de fiscale voorschriften en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen.

Toelichting op de geconsolideerde balans

4.1 Activa

4.1.1 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa kennen het volgende verloop:

	Investering t/m 2008	Afschrijving t/m 2008	Boekwaarde 31-12-'08	Investering 2009	Afschrijving 2009	Boekwaarde 31-12-'09	Resterende afschrijvings- termijn
IE/rechten PIN	19.600	9.520	10.080	-	3.360	6.720	2 jaar
IE/rechten Acceptgiro	750	566	184	-	184	-	0 jaar
IE/rechten Incasso	4.000	1.266	2.734	-	400	2.334	6 jaar
IE/rechten iDEAL	1.127	107	1.020	87	121	986	9 jaar
Totaal immateriële vaste activa	25.477	11.459	14.018	87	4.065	10.040	

De boekwaarde van de immateriële vaste activa heeft betrekking op de collectieve betaalproducten PIN, Acceptgiro, Incasso en iDEAL. Voor Chipknip is op de balans geen waarde geactiveerd. In 2008 en 2009 heeft een investering plaatsgevonden in iDEAL. Deze investering diende er toe iDEAL aan Europese standaarden aan te passen. Hierdoor kunnen banken buiten Nederland tot iDEAL toetreden, waardoor zij in hun eigen land iDEAL kunnen aanbieden aan hun klanten. Tevens is door de investering de continuïteit van iDEAL voor de Nederlandse markt voor een langere termijn gewaarborgd.

De resterende afschrijvingstermijn van de immateriële vaste activa is twee tot negen jaar. Bij de waardering van de collectieve betaalproducten is rekening gehouden met de introductie op de Nederlandse markt van Europese betaalproducten in verband met de Europese harmo-

nisering van het betalingsverkeer. Hierdoor zullen de nationale betaalproducten, na een overgangperiode, ophouden te bestaan dan wel aan de Europese eisen moeten voldoen.

4.1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan voor € 21.000 uit computerapparatuur en softwarelicenties (in 2008 € 39.000) en voor € 18.000 uit kantoorinventaris (in 2008 € 48.000) met een afschrijvingsperiode van drie resp. vijf jaar.

De materiële vaste activa kennen het volgende verloop:

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	87	143
bij: investeringen materiële vaste activa	6	23
af: afschrijvingen materiële vaste activa	-54	-79
Boekwaarde 31 december	39	87

4.1.3 Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit aangekochte obligaties voor nominaal € 3,0 miljoen. Dit betreffen obligaties van Nederlandse banken met een resterende looptijd van 3 jaar. De reële waarde van de obligaties bedroeg eind 2009 € 3.279.000.

De financiële vaste activa kennen het volgende verloop:

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	-	-
bij: investeringen materiële vaste activa	3.276	-
af: afschrijvingen materiële vaste activa	16	-
Boekwaarde 31 december	3.292	-

4.1.4 Handelsdebiteuren, overige vorderingen en overlopende activa

De handelsdebiteuren (€ 0,5 miljoen) betreffen vorderingen op licentiehouders van PIN, Chipknip, Acceptgiro, Incasso en iDEAL en nog te ontvangen bijdragen van derden voor projecten gericht op het verhogen van de veiligheid van het betalingsverkeer. De handelsdebiteuren bestaan uit gefactureerde bedragen die nog niet zijn ontvangen/geïncasseerd, waarvan € 0,1 miljoen betrekking op vorderingen op aandeelhouders (in 2008 € 0,6 miljoen). De overige vorderingen (€ 2,0 miljoen) bestaan uit vergoedingen voor transacties die in 2009 hebben plaatsgevonden en diensten die in 2009 zijn verricht, maar per ultimo van het boekjaar nog niet waren gefactureerd. Van bovengenoemde post heeft een bedrag van € 1,8 miljoen betrekking op nog te factureren bedragen aan aandeelhouders (in 2007 € 1,6 miljoen).

De post overlopende activa (€ 1,1 miljoen) bestaat uit vooruitbetaalde facturen (in 2009 € 0,2 miljoen en in 2008 € 0,7 miljoen), nog te ontvangen rente (in 2009 € 0,4 miljoen en

in 2008 € 0,4 miljoen), een toegezegde vrijwillige bijdrage (in 2009 € 0,4 miljoen) en een belastinglatentie die het gevolg is van het tijdelijke verschil tussen de commerciële en fiscale verwerking van de pensioenlast. Deze latentie bedraagt eind 2009 € 0,1 miljoen (in 2008 € 0,04 miljoen). Geen van bovengenoemde vorderingen heeft betrekking op een periode langer dan 1 jaar.

4.1.5 Liquide middelen

De liquide middelen betreffen tegoeden op bankrekeningen en depositorekeningen die direct opeisbaar zijn en termijndeposito's met een maximale looptijd van 1 jaar.

4.2 Passiva

4.2.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

4.2.2 Voorzieningen

Het totaal van de voorzieningen bestaat uit een voorziening pensioenen en een voorziening voor latente belastingen.

De voorziening pensioenen bestaat eind 2009 uit een geschatte verplichting uit hoofde van verwachte toekomstige indexatieverplichtingen van opgebouwde pensioenen.

De mutatie in de pensioenvoorziening betreft:

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	380	218
bij: mutatie verplichting uit hoofde van verwachte toekomstige toeslagen	62	162
Boekwaarde per 31 december	442	380

Uitgangspunt voor de berekening van de pensioenvoorziening is de toeslagenmatrix van de Pensioenwet 2007, waarbij voor actieve deelnemers van Currence van een toegezegde indexering van opgebouwde pensioenrechten wordt uitgegaan. De volgende parameters zijn bij de berekening gehanteerd: marktrente 4,5% (in 2008 3,75%), een gemiddelde indexatie van 1,9% (in 2008 2,0%) en een ontslagkans van 2,5% per jaar.

De voorziening voor latente belastingen is gevormd vanwege de fiscaal andere wijze van verwerking van de afschrijvingen op immateriële vaste activa. De nominale waarde van de belastinglatentie per 31 december 2009 is € 2,4 miljoen (in 2008 € 3,4 miljoen). De hoogte van de voorziening is berekend tegen het vanaf 1 januari 2008 geldende tarief voor de vennootschapsbelasting (hierna ook: Vpb) en een disconteringsvoet van 6,5% (in 2008 tussen

de 8,5% en 15%). De contante waarde van de resterende toekomstige belastingplicht als gevolg van verschillen tussen commerciële en fiscale verwerking van bedrijfslasten (afschrijvingen) is door verschuiving van het meetmoment (eind 2009 in plaats van eind 2008) en verlaging van de disconteringsvoet toegenomen met € 279.000. Zonder de verlaging van de disconteringsvoet zou de contante waarde met € 219.000 zijn toegenomen.

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	2.917	3.450
bij: aanpassing CW belastinglatentie	279	485
af: vrijval inzake compensatie Vpb	-1.019	-1.018
Boekwaarde per 31 december	2.177	2.917

4.2.3 Kortlopende schulden

De verplichting uit hoofde van belastingen bestaat uit verplichtingen opgenomen inzake loonbelasting ad € 167.000 (in 2008 € 159.000), omzetbelasting ad € 532.000 (in 2008 was dit € 76.000) en vennootschapsbelasting ad € 266.000 (in 2008 een vordering van € 6.000). De post kortlopende schulden bestaat eind 2009 uit kosten die betrekking hebben op het boekjaar 2009, maar waarvan de facturen op 31 december 2009 nog niet waren ontvangen. Geen van de schulden heeft een looptijd langer dan 1 jaar.

4.3 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De vennootschap maakt, voor zowel de omzetbelasting als de vennootschapsbelasting, deel uit van de fiscale eenheid Currence Holding B.V. Op grond hiervan zijn alle ondernemingen welke deel uitmaken van deze fiscale eenheid (zie paragraaf 1.2 Consolidatie) aansprakelijk voor zowel de omzetbelasting- als vennootschapsbelastingsschulden van de fiscale eenheid.

Leasecontracten (looptijd 1-4 jaar) worden verantwoord als operationele leasing. De verplichtingen inzake de leasecontracten (inzake de lease van auto's) en het huurcontract van de bedrijfsruimte (looptijd tot 2012) bedragen ultimo 2008 tezamen € 1,2 miljoen (in 2008 € 1,7 miljoen). Hiervan heeft € 0,5 miljoen (in 2008 € 0,5 miljoen) betrekking op 2010.

De vennootschap heeft zich hoofdelijk aansprakelijk gesteld voor schulden voortvloeiende uit rechtshandelingen van haar dochtervennootschappen, als vermeld in paragraaf 1.2 (artikel 2:403 BW).

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

5.1 Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten over 2009 hebben betrekking op licentie-inkomsten PIN, Chipknip, Acceptgiro, Incasso en iDEAL en vergoedingen voor verrichte diensten door Currence voor licentiehouders en derden die niet direct samenhangen met het producteigendom van de collectieve betaalproducten, waaronder de voorbereiding van de invoering van EMV in Nederland.

5.2 Lonen, salarissen en sociale lasten

Aan het einde van het boekjaar 2009 waren 26 medewerkers in dienst bij Currence, die 24,5 volledige dagtaakeenheden vervulden. Eind 2008 waren 25 medewerkers in dienst bij Currence (24 volledige dagtaakeenheden).

	2009	2008
Salarissen	2.292	2.125
Sociale lasten	121	108
Pensioenlasten	536	670
Totaal	2.949	2.903

De stijging in lonen en salarissen wordt voor een deel veroorzaakt door dat twee medewerkers medio 2008 en één in 2009 in dienst zijn gekomen.

De daling van de pensioenlasten ten opzichte van 2008 wordt met name verklaard door de geringere toename van de voorziening voor verwachte toekomstige toeslagverlening op opgebouwde pensioenaanspraken (€ 62.000 in 2009 tegenover € 162.000 in 2008). Daarnaast zijn de pensioenpremies gedaald als gevolg van een nieuw pensioencontract.

5.3 Overige personeelskosten en uitbesteed werk

De beloning voor commissarissen over 2009 bedroeg (evenals in 2008) € 63.000. Aan het eind van het boekjaar bestond de Raad van Commissarissen uit drie personen.

De beloning voor bestuurders is op grond van artikel 2:383, lid 1 BW niet vermeld.

De Directie bestond eind 2009 uit één lid.

	2009	2008
Overige personeelskosten	325	413
Uitbesteed werk	929	1.185
Totaal	1.254	1.598

Onder de kosten voor uitbesteed werk wordt de inhuur van interim krachten en uitbesteed werk aan externe bedrijven verantwoord.

5.4 Afschrijvingen inzake (im)materiële vaste activa

De afschrijvingen op de vaste activa kunnen als volgt worden uitgesplitst:

	2009	2008
Afschrijvingen immateriële vaste activa	4.065	3.993
Afschrijvingen materiële vaste activa	54	79
Totaal afschrijvingen	4.119	4.072

5.5 Kosten merkonderhoud

De kosten voor merkonderhoud bestaan hoofdzakelijk uit kosten voor massamediale promotie- en voorlichtingscampagnes, promotiemateriaal, voorlichting en registratie en bescherming van merknamen.

5.6 Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten bestaan o.a. uit kosten voor huisvesting, ICT, advieskosten, bureaunkosten en kosten voor bijzondere projecten. De toename van deze kosten is voor een groot deel het gevolg van de extra werkzaamheden die Currence heeft verricht. Hier staan extra inkomsten (zie overige bedrijfsopbrengsten) tegenover.

5.7 Rentebaten en -lasten

De rentebaten hebben betrekking op opbrengsten op uitgezette tegoeden en aangekochte effecten (obligaties).

5.8 Belasting over het resultaat

De effectieve belastingdruk bedraagt 24,8%. Het verschil met het werkelijke nominale tarief wordt veroorzaakt door tijdelijke verschillen in waardering van latente belastingverplichtingen.

5.9 Financiële risico's

Currence is in zeer beperkte mate blootgesteld aan financiële risico's. Inzake het liquiditeitsrisico zorgt Currence voor een vaste hoeveelheid permanent beschikbare middelen. Inzake het kredietrisico zorgt Currence voor een risicospreiding door de liquiditeiten en/of effecten bij/ van verschillende Nederlandse banken aan te houden.

5.10 Verbonden partijen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in paragraaf 5.2, worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd.

De licentievergoedingen die in rekening zijn gebracht aan licentiehouders die tevens aandeelhouder zijn, zijn gelijk aan de tarieven die aan niet-aandeelhouders in rekening zijn gebracht. Voor het collectieve betaalproduct Chipknip is in het jaar 2000 Chipknip C.V. opgericht. De commanditaire vennoten van Chipknip C.V. zijn ABN AMRO Bank, Bank Nederlandse Gemeenten, Fortis Bank Nederland, Friesland Bank, ING Bank, Rabobank, SNS Bank en Van Lanschot. De beherend vennoot van Chipknip C.V. is CeaNet B.V. Chipknip C.V. maakt geen deel uit van de Groep, maar is wel aan te merken als verbonden partij. Vanaf augustus 2005 vinden er geen activiteiten meer in Chipknip C.V. plaats.

Amsterdam, d.d. 20 april 2010

P. M. Mallekoote
Algemeen Directeur

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke balans per 31 december 2009 (voor resultaatbestemming)

In duizenden euro's		31-12-2009	31-12-2008
Activa			
Vaste activa			
Financiële vaste activa	7.1	28.952	27.370
Vlottende activa			
Handelsdebiteuren		-	-
Vorderingen op groepsmaatschappijen	7.2	3.416	3.437
Overige vorderingen en overlopende activa		-	-
Liquide middelen		-	-
		<u>3.416</u>	<u>3.437</u>
Totaal activa		32.368	30.807
Passiva			
Eigen vermogen			
Geplaatst kapitaal	7.3	30	30
Agioreserve		27.097	26.996
Wettelijke reserves		643	627
Overige reserves		645	678
Resultaat boekjaar		<u>3.950</u>	<u>2.442</u>
		32.365	30.774
Vorzieningen		-	-
Kortlopende schulden			
Crediteuren		-	-
Schulden aan groepsmaatschappijen		-	-
Belastingen		3	33
Overige schulden en overlopende passiva		-	-
		<u>3</u>	<u>33</u>
Totaal passiva		32.368	30.807

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2009

In duizenden euro's

	31-12-2009		31-12-2008	
Resultaat deelnemingen na belastingen		3.940		2.344
Overige resultaten na belastingen		10		98
Netto resultaat		3.950		2.442

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

6.1 Algemeen

Currence Holding B.V. is statutair gevestigd te Amsterdam, aan de Beethovenstraat 300. De financiële gegevens van Currence Holding B.V. zijn in de opgenomen geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening verwerkt. Dientengevolge is voor de winst- en verliesrekening van Currence Holding B.V. gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot een vereenvoudigde opstelling conform artikel 2:402 BW.

Voor de gehanteerde grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling wordt verwezen naar de toelichting behorende bij de geconsolideerde jaarrekening. Voor nadere toelichting met betrekking tot de in de balans en de winst- en verliesrekening opgenomen posten wordt verwezen naar de toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening, tenzij hierna een nadere analyse is opgenomen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarop direct of indirect invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid worden gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde op basis van de waarderingsgrondslagen van de groep.

Toelichting op de vennootschappelijke balans

7.1 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa was als volgt:

	2009	2008
Waarde per 1 januari	27.370	26.503
bij: Kapitaalstorting deelnemingen	380	1.700
bij: Resultaat deelnemingen na Vpb	3.940	2.344
af: Aanpassing CW belastinglatentie	-297	-485
af: Uitkering dividend aan Currence Holding B.V.	-2.459	-2.692
Boekwaarde per 31 december	<u>28.952</u>	<u>27.370</u>

De aanpassing van de contante waarde (CW) van de belastinglatentie bij de deelnemingen heeft betrekking op een herberekening van de toekomstige belastingverplichting als gevolg van verschillen tussen de commerciële en fiscale verwerking van bedrijfslasten (afschrijvingen) bij de deelnemingen. Een nadere toelichting hierop is opgenomen bij de verklaring van de mutatie in de agioreserve bij het eigen vermogen (zie 7.3).

7.2 Vordering op groepsmaatschappijen

De tegoeden van Currence Holding B.V. worden, evenals de tegoeden van de overige entiteiten binnen de groep, beheerd door Currence Services B.V. Over de vorderingen tussen groepsmaatschappijen wordt een rente vergoed van Euribor 1 -maand minus 0,5%.

7.3 Eigen vermogen

Het eigen vermogen kent het volgende verloop:

In duizenden euro's	Aandelenkapitaal	Agioreserve	Wettelijke reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari 2008	30	25.781	-	910	3.089	29.810
Kapitaalstorting	-	1.700	-	-	-	1.700
Aanvulling CW voorziening latente belastingplicht	-	-485	-	-	-	-485
Investering immateriële activa	-	-	627	-627	-	-
Resultaatbestemming 2007, uitkering dividend	-	-	-	-	-2.693	-2.693
Overige resultaatbestemming 2007	-	-	-	396	-396	-
Onverdeeld resultaat 2008	-	-	-	-	2.442	2.442
Stand per 1 januari 2009	30	26.996	627	678	2.442	30.773
Specificatie vermogensmutatie						
Kapitaalstorting	-	380	-	-	-	380
Aanvulling CW voorziening latente belastingplicht	-	-279	-	-	-	-279
Investering immateriële activa	-	-	16	-16	-	-
Resultaatbestemming 2008, uitkering dividend	-	-	-	-	-2.459	-2.459
Overige resultaatbestemming 2008	-	-	-	-17	17	-
Onverdeeld resultaat 2009	-	-	-	-	3.950	3.950
Stand per 31 december 2009	30	27.096	643	645	3.950	32.365

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 90.000, verdeeld in 1.500.000 aandelen A, 1.500.000 aandelen B, 1.500.000 aandelen C, 1.500.000 aandelen D, 1.500.000 aandelen E en 1.500.000 aandelen F à € 0,01. Ultimo 2008 waren 600.000 aandelen A, 600.000 aandelen B, 600.000 aandelen C, 600.000 aandelen D, 600.000 aandelen E en 6.000 aandelen F geplaatst en volgestort.

Agioreserve

De collectieve betaalproducten zijn tegen uitgifte van aandelenkapitaal verkregen. De waarde maakt deel uit van het agio. Met de aandeelhouders is overeengekomen dat het agio, voorzover dat betrekking heeft op niet afgeschreven immateriële vaste active, als niet-uitkeerbare reserve wordt aangehouden. Dit vermogen is fiscaal niet erkend. De waarde van de IE-rechten wordt fiscaal niet gewaardeerd. Als gevolg hiervan is een voorziening latente belastingen gevormd ten laste van de agioreserve.

De voorziening latente belastingverplichting, zijnde de contante waarde (CW) van de resterende toekomstige belastingplicht als gevolg van verschillen tussen commerciële en fiscale verwerking van bedrijfslasten (afschrijvingen), is vanuit de agioreserve aangevuld met € 279.000. De CW is gewijzigd door aanpassing van de disconteringsvoet naar 6,5% (€ 60.000) en verschuiving van het meetmoment van eind 2008 naar eind 2009 (€ 219.000). Door de letteraandeelhouders van iDEAL is in 2008 € 380.000 aan kapitaal in de vennootschap gestort.

Wettelijke reserves

Door het activeren van de investering om iDEAL aan Europese standaarden aan te passen is voor dit deel een wettelijke reserve gevormd ten laste van de overige reserves. De wettelijke reserve, die door afschrijving van de investering in komende jaren zal afnemen, is niet vrij uitkeerbaar aan de aandeelhouders.

Overige reserves en onverdeeld resultaat

Het resultaat over 2008 van Chipknip B.V., Acceptgiro B.V., Currence Incasso B.V. is, zoals besloten in de AvA van de entiteiten op 7 mei 2009, uitgekeerd aan Currence Holding B.V. Currence Holding B.V. heeft dit dividend (€ 2.459.000) op haar beurt uitgekeerd aan de betreffende letteraandeelhouders. De overige resultaten zijn toegevoegd aan de overige reserves.

7.4 Personeel

Er zijn geen werknemers in dienst van de vennootschap. De Directie bestond uit één lid. De Directie ontvangt uit hoofde van deze functie bij de vennootschap geen bezoldiging.

Amsterdam, d.d. 20 april 2010

P. M. Mallekoote
Algemeen Directeur

Overige gegevens

8.1 Accountantsverklaring

De accountantsverklaring is opgenomen op de volgende pagina.

8.2 Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming

De resultaatbestemming vindt plaats overeenkomstig artikel 18 van de statuten. Hierin is o.a. het volgende bepaald:

1. De winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders;
2. Uitkeringen kunnen slechts plaatshebben tot ten hoogste het vrij uitkeerbare deel van het eigen vermogen mits tevens wordt voldaan aan een solvabiliteitseis;
3. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is;
4. De algemene vergadering kan, met inachtneming van het gestelde in lid 2, besluiten tot uitkering van interim-dividend en tot uitkeringen ten laste van een reserve;
5. De vordering van de aandeelhouder tot uitkering verjaart door een tijdsverloop van vijf jaren.

8.3 Resultaatbestemming

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal worden voorgesteld om het resultaat exclusief deelnemingen na belasting (€ 10.000) ter beschikking te stellen aan de vennootschap die dit resultaat zal toevoegen aan de overige reserves.

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt verder voorgesteld om het door productvennootschappen uit te keren dividend over 2009 van PIN B.V., Chipknip B.V., Acceptgiro B.V. en Currence Incasso B.V. (samen € 2.664.000) toe te voegen aan de respectievelijke dividendreserves A, B, D en E om dit vervolgens, voor zover van toepassing onder inhouding van dividendbelasting, uit te keren aan de houders van de betreffende letteraandelen. Daarnaast wordt voorgesteld om een deel van de liquiditeiten van PIN B.V. (€ 5.000.000), voortvloeiend uit de afschrijvingen op de door hen destijds ingebrachte merkrechten, aan de aandeelhouders uit te betalen. Tenslotte wordt voorgesteld het per saldo resterende resultaat van de overige deelnemingen (€ 1.276.000) toe te voegen aan de overige reserves van deze deelnemingen.

8.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die van invloed zijn op hiervoor vermelde cijfers.

Aan: Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Currence Holding B.V.

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2009 van Currence Holding B.V. te Amsterdam bestaande uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2009 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Currence Holding B.V. per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amstelveen, 20 april 2010

KPMG ACCOUNTANTS N.V.

E.D.H. Vinke-Smits RA

Currence

Beethovenstraat 300

1077 WZ Amsterdam

Postbus 83073

1080 AB Amsterdam

Telefoon 020 305 19 00

www.currence.nl

De ontwikkeling van de
Nederlandse betaalproducten

Opmaat tot Europees betalingsverkeer